

A
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

DISSERTATIO INAUGVRALIS 34
DE
JVRIBVS JV-
DÆORVM,

Som Süden-Recht

QVAM
PRAESIDE
CASPARE ZIEGLERO,
ICTO ET ANTECESSORE IN HAC LEVCOREA
CELELERRIMO, POTENTISSIMI ELECTORIS SAXONIAE CON-
SILIARIO SPLENDIDISSIMO, ET FACVLTATIS JVRIDICAE
ORDINARIO ET SENIORE, ETC.

PRO LICENTIA
DOCTORALIA PRIVILEGIA RITE CAPESSENDI
PVBLICAE AC SOLENNI DISQVISITIONI EXPONIT
CHRISTIAN CASPAR Maschow,
ASCANIVS SAXO

AD DIE IV. APRIL. MDC LXXXIV.
IN AVDITORIO MAIORI
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

VITEMBERGAE,
RECVSA LITTERIS HAKIANIS.
ANNO 1742.

(10)

DISSEPTATIO IN THESE

J. K. B. V. S. J. V.
D. R. O. N. I. V. M.

De ...

C. A. S. T. R. I. A. N. I. C. A. R. O.

...

...

CHRISTIAN CASPAR ...

...

...

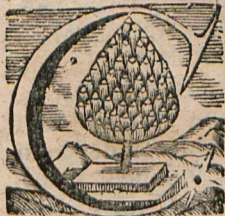

CAPUT I.

De Iustitia Judæis administranda & secundum quæ jura Judæi regi debeant.

Vocabulum Judæi Patronymicum fuit & postea Religio-
nis factum §. 1. Describuntur Judæi moderni de quo-
rum Juribus tractatur hac Disput. §. 2. Iustitia illis non
denegatur §. 3. neque æquitas §. 4. Juris Mosaici Lex Mo-
ralis uti omnes homines ita Judæos ligat §. 5. Lex Cere-
monialis in tantum Judæis a Christianis conceditur §. 6. Lex
Forensis autem in totum abrogata est, atque inde jure Ro-
manorum Judæi vivere tenentur, §. 7.

§. I.

Um post divisionem Regni Hæbræ-
orum Judæis alii, alii Israelitis in
specie ita dictis imperarent, tribu-
um eo tempore magna fuit habita-
ratio, ut non nisi qui Judææ debue-
runt originem, vocati fuerint Ju-
dæi. A tempore autem captivita-
tis Babylonice ingens exiitit tribuum confusio, ita,
ut successu temporis nomen Judæi ad discernendam
Religionem Judaicam usurpatum fuerit, ac dicti sint
Judæi,

A

Judæi,

Judæi, qui DEum Religione in lege Mosaica præscripta colerent, etiam si alienigenæ & a Gentibus nati fuerint, quod de Idumæis iterum ab Hircano devictis, & Judaïsmum amplexis refert *Josepb. Antiquit. Judaic. libr. 13. cap. 17.* Facit huc, quod Judaïsmus non tam populi Judaici statum, quam Religionem designet. *2. Macc. 8. v. 1. & 1. Gal. 1. v. 14.*

§. II.

Discernuntur inde Judæi a reliquis Gentibus, quod sint, qui Verus Testamentum, male intellectum, recipiunt, Novum autem non admittunt. *Pacius in Isag. C. de Jud. & Calicol.* ut difficile non sit animadvertere, Modernos tantum, non eos, qui ante Christum vixerunt, hac Disputatione intelligi, quorum jura, non dogmata eorumque sectas rimari, animus est.

§. III.

Atque, ut eorum opinioni statim obviam eamus, qui nulla plane Justitia dignos arbitrantur Judæos, sciendum, quod illis non possit negari, quod Jus ex natura sui hominibus in universum concedit, cum enim cognationem quandam inter homines natura constituit, *l. 3. ff. de Just. & Jur.* Jura, sine quibus societas humana contineri non potest, ab illa secernere non licet, *Francisc. Connanus lib. 1. c. 1. n. 10.* Sed Justitia omnibus, sive sint Christiani, sive Judæi, est administranda. *Petr. Sordus Decis. 133. n. 3.* Licet enim persona Judæi sit odiosa, adeo, ut Judæum esse, crimen & delictum sit, ex eo, quod reprobam superstitionem profequatur, habito in primis respectu ad ipsum DEum & æternam pœnam, *arg. l. 1. C. de SS. Trinit.* Quoad Judicem tamen & forum humanum hodie non punitur uti colligitur ex *l. 1. C. de Judaïs & X. eod.* ubi multa ipsis permissa

missa reperitur, nec aliqua pœna temporali ob Judaismum mulctantur. *Paul. Parisi Vol. 4. Conf. 2. n. 1. & seqq.* Imo contra cujusvis privati læsionem tutos eos esse, vel ipsum juris naturalis præceptum, quod neminem lædere permittit, evincit. In specie ipsis provisum est in *l. 14. C. de Paganis, cap. 9. X. de Jud. & in Recept. Imperii, de annis 1548. 1577. Tit. 20.*

§. IV.

Hinc etiam illorum dubitatio vana est, qui æquitatem, secundum quam omnes leges ab initio a legislatore constitutæ sunt, ipsis denegant, quoniam leges non sunt, nisi æquæ *arg. l. 90. de R. J.*

§. V.

Jus Publicum apud Judæos cum eversa Politia esse desit, nisi quatenus vestigia quædam circa eorum sacra relicta censeantur. Ad privatum autem certo modo referri potest Mosaicum; de quo, quatenus adhuc inter Judæos valeat, sciendum, Legem Moralem, cum ea sit Lex æterna & immutabilis, in mente DEI perpetua Regula ac norma, divinæ Justitiæ, sanctitati & perfectioni correspondens, *Dn. D. Olearius in Univ. Theol. System. Theol. Positiv. artic. 72. §. 2.* utique non tantum Judæos, sed etiam cum iis Christianos, ceterasque Gentes hodie adhuc sine ulla exceptione ligare.

§. VI.

Legem Ceremonialem quod attinet, ea durare tantum debuit usque ad Christum, quem adumbravit, dum vero pertinax Gens Judæa Christum advenisse negat, ac inde novum Testamentum despicit,

eam adhuc sibi observandam contendit, quod a Christianis tolerari potest in tantum, si ritus eorum non reprobati, vel expresse contra legem Christi scandaloque sint, *Tusch. Pract. Concl. 369. n. 6. verb. Judæi*, dum festivitates feriasque suas sicut hætenus tam ipsi, quam Parentes eorum per longa retro colentes tempora tenuere, liberam habent observandi eas celebrandique licentiam, *c. 9. sincera 3. dist. 45.* neque tamen ejusmodi ritus, v. g. circumcisionem observare nolentes, a Magistratu Christiano puniendi sunt, quia Judæi eo ipso in *σκληροκαρδία* confirmarentur, eorumque Religio approbari videretur.

§. VII.

De Lege Forensi notandum, quod ea, postquam Politia Mosaica esse desit, sit sublata, translato enim Regno aliquo, tollitur quoque Lex Regni, nisi novus Rex legem antiquam confirmet. Quousque ergo Imperatores everso Judæorum regno expresse aliud statuerunt, eoque Mosaica Lex abrogata est. *Dieterich. de Jure & Statu Judæorum cap. 5.* Atqui Judæi communi Romano jure vivere, omnesque suas actiones Romanis legibus conferre & excipere jubentur *in l. 8. C. de Jud.* quæ legis dispositio est generalis, neque ad solum judiciorum ordinem adstringi se patitur, sed omnino ad decisionem causarum etiam est extendenda, cum conferre actiones Legibus Romanis & excipere, sit ita aliquid proponere, prout vel Legibus Romanis prohibitum, vel permixtum est. *Barbosa ad l. 8. C. de Judæis. Tusch. Concl. 369. n. 5. verb. Judæus.* Unde apparet, Judæos in causarum generibus simpliciter juxta Jus Civile esse adjudicandos, nec legem Mosaicam observari debere, sive res inter Judæos solos, sive mixtim inter Judæos &

& Christianos agatur. Infertur hinc contra *Alexand. lib. 6. Consil. 6.* & *Marantam in specul. Juris p. 3. Judic. unde orig. dux. num. 50.* & *Schneidewinum in pr. Inst. de Hæred. quæ ab intest. successiones Judæorum, dispositiones eorum testamentarias, item causas matrimoniales & juramentorum, si formulas eorum excipias, secundum Jus Civile, non Mosaicum esse dimetiendas, pro ut hæc omnia suis in locis infra latius deducuntur.*

CAPUT II.

De Juribus circa Judæorum Personas.

Judæi sunt Homines libri §. 1. sed viles §. 2. ut cum illis Conversatio familiaris Christianis sit prohibita §. 3. hinc ad dignoscendum charactere notari incedere debent. §. 4. An vero in Rep. Christiana tolerari & recipi possint? Affirm. §. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. Condiciones tamen ipsis sunt præscribendæ §. 11. An ad fidem Christianam suscipiendum cogi possint? Neg. §. 12. Patria Potestas in liberos illis competit §. 13. Nuptias secundum leges Christianorum contrahere debent §. 14. Repudia eorum non toleranda. §. 15. Inter Christianum & Judæam vel viceversa a nuptiæ contrahi non possunt §. 16. An matrimonium duret, si alter Conjugum Christianorum ad Judæismum prolabatur? Resp. cum distinct. §. 17. Spūrium Judæum Comes Palatinus legitime potest, §. 18. Patria Potestas solvitur, si filius Judæus fiat Christianus §. 19. Judæi Jura Tutelarum habent & Judæus filiusfam. conversus minimam Capitis diminutionem patitur §. 20. Judæus non potest esse Tutor Christiani §. 21. Tutela in Judæo pupillo, si Christianus fiat, finitur §. 22. Judæi non secundum ordinationes Hebræorum anno 13. majores fiunt §. 13. Judæus non potest esse Curator Christiani §. 24. Rabbini Judæorum vocationem a

tutela & cura habere non debent, bene tamen illorum Medici §. 25. Tutor Judæus si fiat Christianus propterea non suspectus est §. 26.

§. I.

Judæos liberos esse Homines, ex eo constat, quod contrahere, sibi acquirere, Testamenta facere, in judicio stare, aliaque possint, quæ servi Romanorum facere non poterant, *Paul. Parisii vol. 4. conf. 2. n. 9. & seq.* Hinc in Republica semel recepti, censentur de populo & corpore Civitatis, ita, ut appellatione populi Romani illi quoque contineantur. *Roland. a Valle vol. 2. Conf. 35. n. 38.* atque ex consuetudine Germaniæ & stylo Camera pro civibus Romanis habeantur. *Myns. Cent. 5. Observ. 3.* Cum vero in quibusdam Imperatorum rescriptis servi & *Kammer: Knechte* vocantur, hoc fit non secundum proprietatem vocabuli, sed respectu severioris subjectionis, & quod ipsos oportuerit in expeditione Bellica, aliisque imperii necessitatibus, tanquam usurarios pecuniam colligere, & Camera Imperatoris inferre. *Paul. Parisii vol. 40. caus. 2. §. 7. Kizel. in discurs. de Regali habendorum Judæorum jure.*

§. II.

Ratione autem Conditionis & Religionis suæ, viles sunt homines, omniumque dignitatum incapaces, *l. f. C. de Judæis*, ut neque Doctorem promoveri, neque postulare, neque alia officia publica subire queant, per quæ eis occasio Christianis nocendi tribuatur, *dist. 54. c. 14.* Eaque de causa interdictum est Judæis, ne servum Christianum comparare, nec largitatis, vel alio quocunque modo consequi debeant, *l. 7. C. ne Christian. manc. Judæi habeant*, quod nefas sit, blas-

blasphematorem Christi in servitutis vinculis detinere eum, quem Christus redemit. *cap. I. X. de Jud.* Adscriptitium tamen Christianum habere possunt in consequentiam ruris, quod possident *c. 2. X. de Juda.* Onus autem adscriptitio ultra illa, quæ peragere debet Colonus originarius, imponere, vel ad alium transferre locum sub pœna amissionis juris Colonarii non possunt *d. c. 2. X. de Judæis.*

§. III.

Ex dictis apparet, nimiam conversationem cum Judæis minus honestam esse Christiano, imo cum iis manducare, aut cum eis habitare, aut aliquem eorum cum ægroti decumbimus, vocare, aut medicinam ab iis accipere, (quod tamen in casu urgentis necessitatis & inopiæ Medici Christiani, aut si alias Judæus in curando morbo excelleret limitandum existimo,) aut cum eis in balneo lavare, eorum conviviis interesse, aut ad eorum nuptias accedere, cum iis ludere ac saltare, prohibitum est, *c. nullus 28. q. 1. & Barbos ad. cap. 5. X. de Judæis.* Unde Panormitanus *in cap. 1. X. de Judæis* infert: Judæo scholari non esse de rigore juris permitendum, ut cum Christianis scholas frequentet, cum ibi amicitia intima contrahatur, & periculum sit, ne juvenes ex astutia Judæorum subvertantur.

§. IV.

Ut itaque a Christianis discerni possint, eapropter discreto vestitu, vel alio caractere notati incedere coguntur, *c. 15. X. de Judæis.* ita provisum in Reformatione Guter Policey Ordnung zu Augspurg, de Anno 1530. Tit. von der Juden Kleidung, daß die Juden sollen einen gelben Ring an den Rock oder Kappe allent
hal

halben unverborgen zu ihrer Erkänntniß tragen. Atque in nupero Lipsiensium diatagmate de Anno. 1682. §. 6. constitutum est, ut flavam maculam undique secum circumferant, atque postulanti Licitori sub pœna commissi thaleri montrent. Privilegium tamen de non ferendo signum illud ex causa Judæis posse concedi, non dubitatur. *Barbos. ad cap. 5. X. de Judæis.*

§. V.

Sed de illo quæritur: num Judæi plane in Republica Christiana tolerari debeant, & recipi possint? Affirmativa primo ex vaticinio Christi elici potest, qui Gentem hanc *Luc. 21.* perituram non esse prædixit, quo ipso Judæum, ut Judæum tolerasse videtur.

§. VI.

Deinde Judæis patrocinator Jus Naturæ, quod omnibus, qui Humanæ naturæ participes sunt, jus Humanæ societatis concedit, ex quo jure etiam proximi credendi sunt omnes Homines naturæ nostræ, & hinc si non ob aliam causam, certe ob hoc tantum, quod sint naturæ nostræ participes, diligendi sunt Judæi, *arg. c. Charitas 5. penit. dist. 2.* ex qua ratione Joh. Baptista Ferretus *vol. 2. Consil. 381. n. 6.* infert, quod tempore necessitatis Judæis subvenire teneamur, & *Rol. a. valle vol. 3. consil. 25. n. 31. & seq.* deducit, quod Princeps tempore famis debeat Eleemosinas inter Judæos distribuere. Facit huc dictum, Feræ feras non expellunt, cur homo expellit hominem? Hinc Alexander. *Papa c. 21. X. de Testibus.* Judæos humanitate, foveri inquit, vid. pluribus *Speidel. lit. F. tit. 15. von Juden.*

§. VII.

§. VII.

In jure quoque Civili, Canonico & novissimis Imperii Recessibus publica Juris Tutela Iudæis est concessa, ut adeo, si de jure loquendum sit, dubium tam tolerationis, quam receptionis inde nullum supersit. Videri possunt *l. 14. C. de Judæis l. 6. C. de Paganis l. 21. C. Theodor. de Jud. t. t.* & præcipue *cap. 9. X. de Judæis*, & tandem Imperii Recessus Augustæ Vindelicorum *de annis 1539. 1548. & 1551.* & *Francofurti ad Mœnum 1577.* habiti. Fuere autem Iudæi ab initio in solius Imperatoris protectione, ut ideo hinc inde in Recessibus Imperii appellentur Imperatoris servi, donec Carolus V. in Aurea Bulla *Tit. 9. §. 2.* Electoribus jus recipiendi Iudæos communicavit, quod deinde, sicut alia Regalia ad ceteros Imperii Principes ac status est extensum in *der Policey Ordnung de Anno 1548. Tit. von Juden.* Quocumque igitur distinctionis remedio tandem utaris, in Principum, qui Regali hoc gaudent, potestate ac arbitrio erit, recipere Iudæos, neque Princeps, qui recipit Iudæos, offendit illum, qui Iudæos pellit, quia jure utitur sibi competente. *Dieterich. de statu. Judæorum cap. 2.*

§. VIII.

Taceo, quod Iudæis Respublica commode propter varia & pene infinita eorum negotia sapissime carere non possit. Provoco hic ad exemplum, quod Anno 1678. in Norwegia, ubi alias non tolerantur Iudæi, contigit, quando unicus Iudæus toti pene exercitui de comæatu prospiciebat, atque durante obsidione Bahusensi omnem pulverem cum plumbo, aliisque necessariis ex Batavia advehi procurabat, qua

B

opera

opera nemo alius ea in regione tunc fungi conabatur
Atque in quantum Reges & Principes Judæorum opera
utantur, constat inter omnes; Regiam Christianam
Suecicam Emanuele Texeira Judæum Hamburgensem
sibi Insitorem constituisse notum est.

§. IX.

Contra, quanti diræ illæ persecutiones, quibus
Judæos expellebant Hispaniarum Reges, orbi Christiano
constiterint, vel ex Camerar. Hor. Succisiv. cent. 1.
cap. 89. videre est, cum enim catervatim, ultra cen-
tum millia utriusque sexus ad Turcam, cum immuni-
tate apud Christianos frui non possent, se conferrent,
primi Turcas docuerunt tum varia artificia, tum etiam
perfectiorem usum machinarum Bellicarum aliarum-
que rerum, quibus antea Barbara ista gens destitueba-
tur, adeo, ut Turcarum Imperator dixerit: Se non sa-
tis mirari posse Christianorum simplicitatem, qui
tantam multitudinem in propriam perniciem expel-
lere potius, quam mancipiorum loco ad idonea servi-
tia retinere maluerint.

§. X.

Nec obest, quod sint Christianorum infensissimi
hostes, & Christi blasphematores; jubet ipse Christus,
ut hostibus beneficiamus, Blasphemis vero eorum
præter DEI omnipotentis iram, paratum erit suppli-
cium *l. n. C. de Judæis*. Seditiones, quæ ab ipsis ti-
mentur, ut cujusvis etiam Christiani seditiosi, coer-
cebit legum severitas, *l. 14. C. de Jud. & r. r. ff. & C.
ad L. Jul. Majest.* adsunt patibula, gladii, fustes, aliæque
instrumente, quibus facinora eorum coerceri possunt,
certe *oderunt peccare mali formidine pena.*

§. XI.

§. XI.

Ut vero præterea frænum ipsis injiciatur, severæ conditiones pro statu rerum erunt præscribendæ, quas nisi servant, nec spes sit, alio modo Reipublicæ consuli posse, eos a Magistratu expelli posse, imo debere, non dubitatur. Nam justa subsistente causa & necessitate suadente hæc tandem digna erit pœna, ut extores, ejciantur. Possent hic conditiones recenseri, verum cum illæ pro rerum & Reipublicæ statu, & temporum locorumque circumstantiis Imperii variari debeant, prout ex nupera Lipsiensi Judæorum ordinatione *de anno 1682.* liquet, & præterea hinc inde in primis apud Hahnium in diatagmate Judæorum prostant, nullas hic apponere lubet nisi quod opiner, hanc inter alias illis annecti debere, ut Dominicis diebus aliisque feriatis, aut ad minimum singulis mensibus unam de conversione Judæorum concionem præstantis alicujus Theologi sub certa negligentia pœna visitare, eamque attendere cogentur.

§. XII.

Qua occasione quæri potest, num ad fidem Christianam suscipiendam cogi debeant? Ego, ut quæstionis hujus decisionem a studio meo alienam puto, ita Lectorem hic ad Decisionem concilii Toletani, cujus canon refertur *in distinct. 45. cap. 5.* qui in negativam inclinat, remittere constitui. Conferatur *ejusd. distinct. c. qui sincera 3.* ubi Gregorius mansuetudinem potius, quam violentiam suadet: Quale B. Lutheri ea de re fuerit judicium, patet *ex tractatu*, daß Jesus Christus ein geböhrener Jude sey, ubi inquit: Ich hoffe, wenn man mit denen Juden freundlich handelt,

deſt, und aus heiliger Schrift ſie ſäuberlich unterrichtet, es ſolten ihrer viel rechte Chriſten werden, und wieder zu ihrer Väter und Patriarchen Glauben treten, darvon ſie nur weiter geſchreckt werden, wann man ihnen vorwirft, und ſie ſo gar nichts wil ſeyn laſſen, und handelt nur mit Hochmuth und Verachtung gegen ſie. Wenn die Apoſtel, die auch Juden waren, alſo mit uns Heyden gehandelt hätten, wie wir mit denen Juden, es wäre nie kein Chriſt unter den Heyden worden. Non laudandi ergo ſunt, qui Judæis, ut Religionem Chriſtianam ampleterentur, vim intulere, conſtat ex hiftoriis eoſ vi ad Chriſtianiſimum compulſos plerumque ad ſuperſtitionem relapſos eſſe: eaque de cauſa Henricus IV. Imperator, cum ex Italia Ratiſbonam veniret, Judæis, qui inviti baptizati erant, ad Judaïſmum redire permittebat *Cranz. lib. 5. Saxonie. cap. 14.* Quamobrem, uti Judæi inviti baptizandi non ſunt, ita nec eorum liberis viſ adhibenda eſt, ne hoc ipſo Parentes per indirectum cogantur ad fidem Chriſtianam. In contrarium mulus luſtatur *Zafus in tr. de Judæis.*

§. XIII.

Judæi porro ſunt vel ſui juris, ut Patresfamilias, vel alieno juri ſubjecti, ut filii familias, quod enim Patria poteſtas in liberos Judæis æque, ac Chriſtianis competat, propterea non dubitatur, quod illa ex jure naturæ originem ſuam trahat, & apud omnes Gentes introducta, & demum a Jure Civili adaucta ſit, ut propria Romanorum Civium ſit facta, *l. 3. ff. de his, qui ſui, vel alieni juris.* Cum Judæi itaque non tantum jure Naturæ & Gentium, ſed etiam Civili utantur, & Romanorum jure vivant, *l. 8. C. de Judæis*, utique Patria

Patria potestas illis denegari non debet, sed is, qui ex Judæo & ejus uxore nascitur, in ejus potestate est per *l. 4. ff. de his, qui sui, vel alieni juris, uti in specie de Judæis concludit Abbas in cap. 2. X. de Convers. Infidel. vid. Steph. Gratian. rom. 5. Disp. Forens. c. 977. n. 7. & 8. Surdus Consil. 141. n. 12. Rol. a Valle vol. 2. Cons. 35. n. 28.* Fluunt inde commoda atque onera Patriæ potestatis, ut nimirum teneatur Judæus filiam dotare, per *l. 19. ff. de Ritu Nupr. & donationem ante nuptias pro sua dare progenie l. f. C. de dotis promiss.* ut vi illius juris Judæus Pater filio in Testamento heredem pupillariter substituere, *pr. Inst. de pup. Test. liberis impuberibus Tutores dare, §. 3. Inst. de Tur. & l. 40. ff. de adm. & per Tut.* Tempore necessitatis & famis filium suum vendere *l. 2. C. de Parrib. qui fil. distrax.* filiam in adulterio deprehensam juste occidere, *l. 23. ff. ad L. Jul. de adulr.* reliquaque omnia hodie competentia Patriæ potestatis jura peragere possit.

§. XIV.

Uti vero vulgare est, tres dari Patriæ potestatis, causas, ita quoad primam, Nuptias videlicet disceptatur, quo modo, & secundum quæ jura Judæi nuptias contrahere debeant? Sunt, qui illas Legis Mosaicæ dispositioni subesse volunt, quod causa matrimonii sit spiritualis, in qua Judæi jure Mosaicæ adstringantur. Verum figmentum & commentum hoc Canonicorum matrimonia simpliciter ad Sacramenta & res spirituales numerantium, a Theologis dudum est explosum, & quod Magistratus Civilis de forma & substantia Matrimonii possit ac debeat esse sollicitus, leges & sanctiones circa Matrimonia a Principibus latæ satis evincunt. Cum ergo in *l. 7. C. de Judæis* nemini Judæo-

rum morem suum in conjunctionibus retinere, nec juxta legem suam nuptias sortiri permittatur, tantum abest, ut Judæis Lex Mosaica in conjunctionibus sit relicta, ut potius expresse abrogata, & Judæi ad Jus commune redacti sint. Si igitur adversus hoc coiverint, nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligi debet, & liberi inde nati pro spurii haberi, aliasque pœnas pati debent, quæ sacris constitutionibus continentur §. 12. *Inst. de Nuptiis*. Recte a Ludovico Pio Imperatore, & Lothario de Nuptiis severe constitutum, ut Judæi juxta legem, quæ Christianis est lata, usque ad septimi generis gradum concessum, connubia contrahant, *vid. Goldast. tom. 3. Const. Imperii de Anno 826. p. 255.* Unde fluit, quod nec Patruus Neptem, nec Frater fratris defuncti uxorem seminis fuscitandi causa, hodie in matrimonium assumere possit. Ritus & solennitates, quas Judæi in nuptiis observant, *videri possunt apud Buxtorf. in Synagog. Judaic. cap. 39. per tot.* ubi in fine monet, quod ante omnia caveant, ne Christianum ad nuptias invitent.

§. XV.

Quod attinet Judæorum repudia, quorum formulam & ritus dicitur *Buxtorfius in cap. 40.* recenset, tolerari ea non debent, cum ritus eorum tum demum permitti possint, si non sint contra Legem Christi. Atqui Christus repudia aperte ad duritiam cordis gentis illius remisit, eaque *Marc. 10.* pro adulteriis declaravit. Neque unquam Judæorum repudia Deo placuisse in sacro Codice legitur sed Moses, ut sapiens Legislator, dum vidit Judæorum perversitatem, permisit ea, quod Patres eorum talia in usu esse, viderant,
non

non quod approbaret, sed ne in pejora ruerent, ac odiosas uxores forsan occiderent, sic Patriarcharum polygamia fuit tolerata, nullibi tamen approbata legitur, ut adeo, non quid apud Judæos in veteri Testamento factum sit, sed quid fieri debuerit, spectandum, ita, ut vel hinc ipsi etiam Judæi Regulæ Christi obstricti videantur & sic vel invito matrimonia juxta legem Christianorum inire teneantur. *Dietrich. de statu Judæorum cap. 1.*

§. XVI.

Inter Christianum tamen & Judæam, vel vice versa, contrahi nuptiæ plane non possunt, adeo, ut crimen hujusmodi vicem adulteriû obtineat *l. 6. C. de Judæ.* Christianus itaque Judæam, vel Judæus Christianam scienter sub matrimonii velamine cognoscens, punitur pœna capitis, quæ adulteris est addita §. 4. *J. de publ. Jud. & l. 1. ff. de adulz.* dum commixtio talis gravior & deterioris conditionis habetur, quam adulterium & incestus, & quam cum proxima confanginea coire, liberi hinc ex tali commixtione concepti, non reputantur legitimi, sed incestuosi, ita, ut a Patre alendi non sint, & omnis successionis incapaces reputentur. *Barbos. ad l. 6. C. de Judæis* De jure tamen Canonico perpetua excommunicatione damnantur, *c. si quis causa. 28. q. 1. vid. Barbos. ad d. l. 6. C. de Judæis.* Sin autem quis Judæus serio Christianam religionem complecti velit, deque eo Magistratui certo constet, ex hac causa ejusmodi matrimonium permitti posse, adeoque sacramento Baptismatis vitium tolli, existimo *per c. non oportet. 28. q. 2.*

§. XVII.

§. XVII.

Quæritur hic si alter conjugum Christianorum ad Judaïsmum prolabatur, an tunc vinculum conjugale perduret? Quod Canones sine distinctione affirmant, quasi sacramentum fidei quod semel est admissum, nunquam amittatur, sed ratum efficiat conjugium, ut ipsum in conjugibus illo durante perduret, *cap. quanto X. de divortiiis*. Verum *Beza in libello de divortiiis p. n. 192. & Lutherus in explic. ad 1. Cor. 7. §. wie nicht das Christliche Gemahl* recte a Canonibus recedunt, statuentes quidem matrimonium eo in casu durare, quamdiu infidelis consentit in conjugio, sin autem discedit a fidei, discedat, inquit Apostolus: Non enim servituti subjectus est frater & soror ejusmodi, sed eo casu is, qui relinquitur, potest vivente altero ad secundas convolare nuptias. *vid. Mindan. Consult. Saxonie. q. 37. §. 4. & seqq. Schneidew. Tit. de nuptiis, part. 4. de divortiiis, §. 20.*

§. XVIII.

Per Legitimationem & Adoptionem Judæos posse filios juxta observationes in jure traditas in potestatem redigere, dubium non est, dum hæc beneficia nullibi ipsis adempta reperiuntur. Id quæritur, num Comes Palatinus Judæum spurium legitimare possit? quod affirmatur, quia per legitimacionem non tam dignitas, ad quam aspirare non potest Judæus, conferitur, quam naturæ, cujus specimen refert legitimatio, succurritur.

§. XIX.

Patria potestas solvitur multis modis, quibus annumerari potest, quod filius Judæus ad fidem conversus

sus liberetur ea, & sui juris fiat in iis, quæ tendunt in
 Patris commodum, Spiritus enim Sancti vocatio omnia
 solvit vincula, & ubi Spiritus DEI, ibi libertas est,
c. dua 19. q. 2. Facit huc, quod conversi Judæorum
 filii vel filia ab eorum consortio, ne Parentum invol-
 vantur erroribus, separari debeant ac Christianis, ut
 sub eorum gubernatione & educatione in fide confir-
 mentur, committendi, *arg. c. Judæorum 28. q. 1.* Ac-
 cedit fidei favor amplissimus, qui inter alia filium a
 Patria potestate liberat, unde, quamvis filius regulari-
 ter in Patris potestate sit, ejusque familiam & condi-
 tionem sequatur, in casu tamen, ubi conjux Judaica
 transit ad fidem Christianam, marito in Judaica super-
 stitione manente, proles sequitur conditionem matris,
 ejusque religionem. *per c. Judæi 28. q. 1. & c. ex literis
 zuis X. de Convers. Infidel.* Ita licet Patris potestas in
 omnibus voluntati matris prævaleat, quoad Baptistum
 tamen parvulo dandum in concursu patris Judæi & ma-
 tris conversæ, hujus consensus favore Religionis præ-
 valet, exclusa contradictione Patris. *Steph. Gratian. dif-
 cept. Forens. tom. 5. c. 977. n. 20. & seq.* De avo conver-
 so minus est dubium, quod ejus consensus in Nepote
 parvulo baptizando contradictioni Patris Judæi præfe-
 ratur, cum avus ex propria conversione non amittat
 jus Patriæ potestatis, quod retinet in filios & nepotes
 non conversos, dum propter conversionem ejus con-
 ditio fieri deterior non debet. *Gratian. c. l. c. 977. n. 9.
 & per tot.*

§. XX.

Judæi qui sui juris sunt, vel sunt in Tutela vel
 cura, vel neutro jure tenentur. Impubes in Tu-
 tela esse, naturali juri conveniens est, ut is, qui per-
 fectæ

C

fectæ

festæ ætatis non sit, alterius Tutela regatur. §. 6. *ff. de Atrilian. Tut.* Judæos autem habere jura Tutelæ Testamentariæ, Legitimæ & Dativæ, inde non est dubium, quod Romanorum jure vivant, & Juris Civilis participes sint, *per supra tradita cap. 1.* Recte hinc Judæo Patri permissum liberis impuberibus, quos in potestate habet, testamento Tutores dare. His deficientibus vocandi sunt legitimi, quorum occasione quæritur de capitis deminutione, quamnam Judæus ad fidem conversus dicatur? Resp. Minimam, quæ familiam admittit. Conversio quippe Judæi filiumfam. potestate patria liberat, eumque sui juris facit *uti §. preced. dictum.* Si cui autem Judæo nullus omnino Tutor existat, ei a Magistratu Loci, in quo vivit, constituendus est, *per pr. Inst. de Atril. Tut.*

§. XXI.

Hic disceptatur: An Judæus Christiani Tutor esse possit? Ita expresse vult glossa ad verba non Judæorum *in l. 15. §. 6. ff. de Excus. Tut.* alique JCI non pauci, moti, quod Tutela referatur inter onera, a quibus Judæi immunes non sint. Verum cum Tutela sit vis ac potestas, adeoque vi hujus potestatis Tutor pupillo præsit, cum Tutor principaliter personæ detur, nimis absurdum foret, ut blasphemus Christi in Christianum vim potestatis exerceret, *cap. cum sit X. de Judæis*, adeoque nec Judæo tutela Christiani deferri debet. Porro, quemadmodum ille, in quo rerum pupillarium periculum timetur, ut est in debitor pupilli & Creditore, arceri potest a munere Tutelæ. *Auth. minoris debitor C. qui dari Tut. poss.* ita multo magis excludendus erit a Tutela Christiani Judæus, a quo timendum est periculum animæ, & quamvis hoc ultimum evitari posse statuatur, si pupillus non alatur apud

apud Tutorem, sed apud alium, ut fieri solet, quando contra Tutorem aliqua suspicio militat *l. 1. §. 1. ubi pup. educ. debeat. Et l. f. C. eod.* nondum tamen inde alia incommoda sublata dici possunt. Notum enim est Judæorum Vatinianum & novercale odium in Christianos, *vid. Surdus Confil. 122. n. 44. Et seq.* Verba itaque non Judæorum in *l. supra cit. 15. §. 6. ff. de Excusat. Tut.* non ad Christianos, sed ad alias sectas Judaicis superstitionibus non addictas, Samaritas aut Montanistas, de quibus in *Nov. 45. præf.* referri debent. Major in *Coll. Arg. ff. de Excusat. Tutor. §. 18. n. 4.* aut nomen Judæi in illa lege, juxta *Busium in Pand. ad l. 15. §. 6. c. 1.* explicandum est de Christianis, qui nomine Judæorum tum permiscue a Gentilibus accipiebantur.

§. XXII.

Tutela finitur variis modis, inter quos Judæo specialis est, si pupillus Judæus quoquo modo ad Christianismum pervenerit, quod Judæus, uti diximus, Christiani Tutor esse nequeat. Ita quoque, si Christianus Tutor ad Judaismum transeat, finitur Tutela, quod res in eum statum deveniat, a quo initium capere non potest, *per l. 28. ff. de Verb. obl.*

§. XXIII.

Puberes Judæi deveniunt in curam, in qua ad annum usque 25. ætatis, nisi alia ætas in terris, ubi habitant, a Magistratu sit constituta, persistere debent *juxta pr. Inst. de Curat. Et l. 1. §. ult. ff. de Minor.* Non enim ordinario Hebræorum hic servanda, quæ disponit, matrem post 13. sceminam post annum pro Majore haberi, præterea enim quod regantur jure Romanorum, *l. 8. C. de Judæis*, ea ordinatio in Pentateucho non reperitur scripta, eoque minus ejusmodi Rabbiorum traditiones sunt attendendæ. Nam vel exinde nullius fuit momenti, quod

ex naturali ratione constet, marem 13. & scēminam 12. ætatis anno perfecti Consilii & intellectus nondum esse, cum fragile & infirmum sit hujusmodi ætatum consilium, & multis captionibus suppositum, *l. 1. ff. de Min. vid. Pet. Surdus Decis. 133. per 101.*

§. XXIV.

Quæritur hic: An Judæus Christiani Curator esse possit? Et videtur quod sic, quod principaliter rebus detur, *vid. Hartm. lib. 2. observ. 15. n. 6.* Sed rectius negatur, quod Curator non simpliciter rebus, sed secundario etiam personæ constituatur, ut certe aliqualis potestas penes Curatorem resideat, atque adeo rationes de pupillis supra traditæ, etiam hic locum habeant. Accedit, quod nimia familiaritas & conversatio, quæ in cura requiritur, cum Judæo sit prohibita, *c. nullus 28. q. 1. & cap. ad hæc X. de Judæis.* Præter alia incommoda foret etiam contra bonos mores, Christiano Tutorem vel Curatorem dare Judæum.

§. XXV.

Tutoribus & Curatoribus commune est Excusatio a Tutela & Cura, quæ variis ex causis datur, licet vero juxta §. 14. *Inst. de Excus. Tut. & l. 8. C. de Profess. & Medic.* Rabbini Judæorum a Tutela & Cura vocationem habere videantur, quod Juventutem & populum informant, & suis moribus instruant, ea tamen ipsis concedenda non est, quia id nihil foret amplius, quam pertinacibus istis in superstitione sua patrocinari. Medicis tamen eorum, qui inter eos assumpti sunt in numerum, excusationem a Tutela *juxta §. 14. J. de Excus. Tut. & l. 6. C. de Prof. & Med.* concedi posse existimo, quod eorum opera tam odiosa & Christianorum fidei, ut quidem Rabbiorum, adversa non sit. Cæterum non excusantur Judæi a Tutela non Judæorum *l. 15. §. 6. ff. de Excus.*

Excus. Tur. aliorum sc. quam Christianorum, *Majer. in Colleg. Argent. ff. de Excusat. Tur. §. 18.* atque hinc Judæus Ethnici vel Turcæ cujusdam Tutor esse potest, nisi quatenus in foro conscientiæ, quod pupillum ad Judaismum perducatur, prohibendus sit. Quemadmodum e contrario Tutor vel Curator Judæus post suam conversionem Tutelam Judæi deponere non debet, quod spes sit, illum ad Christianam Religionem converti posse.

§. XXVI.

Denique Tutorum & Curatorum commune est accusatio Suspecti, quæ ob id, quod Tutor vel Curator Judæus factus sit Christianus, locum habere non potest, suspectus enim est is putandus, qui moribus talis est, ut suspectus sit, *§. ult. F. de susp. Tur.*

C A P U T III.

De Juribus circa Judæorum Res.

Naturalia & publica Judæis non disputantur §. 1. Libri Talmudici Judæis sunt sacri, sed a Christianis tolerandi non sunt §. 2. Synagoga in Jure Civili pro locis Religiosis æstimantur §. 3. An a Christianis tolerari debeant? *Affirm. §. 4.* Cemiteria Judæorum quoque æstimantur religiosa §. 5. Sabbatum & festa Judæorum Christiani turbare non debent. Non vero Magistratus illis ad nundinas venientibus celebrationem festorum concedere potest §. 6. Neque Judæo in ergasterium ad labores derruso die Sabbathi labores sunt remittendi §. 7. Judæus Christianum in bello captum extra Imperium Christianorum in servitutem redigit §. 8. Sub Christiano regulariter militare non debet §. 9. Rem Christiani præscribere §. 10. Testamentum secundum dispositionem Juris Civilis condere. §. 11. & Testis in testa-

mento Christiani esse potest §. 12. Filium juxta Nov. 115. exheredare, non ob Religionem Christianam amplexam potest, quo casu potius tenetur Converso legitimam dare §. 13. Christiani & Judæi sibi invicem hæredes instituere possunt §. 14. Sed non sub Conditionibus iisdem ratione Religionis §. 15. Judæus conversus exheredatus ob Religionem de inofficioso legitima licet vivo Patre obtenta agere potest §. 16. Judæis beneficium inventarii non denegatur §. 17. Legatum ex Testamento Christiani accipere §. 18. Et Fidei commissa inter eos constitui possunt, §. 19. In successione ab intestato tenentur servare Nov. 118. §. 20. Et Conversus retinet jura agnationis & successione §. 21.

§. I.

Naturali jure communia & Publica Judæis non disputantur, uti quoque certo modo illis concedenda sunt res, quæ universitatis sunt ejus loci, ubi degunt, sicut Amstelodami aliisque in locis eadem cum Christianis Bursa Mercatoria utuntur.

§. II.

Rabbinorum traditiones & Libri Thalmudici Judæis res sunt sacrae, quatenus vero multis hæresibus contra ipsam Mosis, Naturæ & Juris Gentium legem, & insuper execrandis blasphemis in Christum Servatorem & Cabbalisticis somniis referti sunt, arg. eorum, quæ traduntur ad Nov. 146. c. 1. interdici ipsis imo comburi debent, prout Pontificum aliqui, ut Gregorius IX. Julius III. & Paulus IV. per omnes urbes illos Vulcano consecrari curarunt. De origine Thalmudi videri potest glossa ad dict. Novell. 146. cap. 1. In ordinatione Judæorum Serenissimi Hassiæ Principis, Domini Georgii §. Erstlich cavetur: die Juden sollen mit ihren Eynd besträffen, daß sie keine Bücher bey sich haben wollen, welche

welche wieder den Christlichen Glauben sind, deswegen
fleißige Inquisition angestellet werden soll.

§. III.

Synagogas Judæorum in jure Civili pro locis Re-
ligiosis æstimari, patet *ex l. 4. C. de Juda.* ubi Impera-
tores eas religiosas Domus vocant, & in casu ibi propo-
sito jure sacrorum frui jubent.

§. IV.

Fluit hinc decisio quæstionis, an Judæis Synagoga
in Republ. Christiana sint concedenda & toleranda?
Equidem si D. Lutherum nostrum consulimus, duram
is contra illas in libello de Judæis profert sententiam his
verbis. Ich will meinen treuen Rath geben, daß man
ihre Synagogen mit Feuer anstecke, und was nicht
verbrennen will, mit Erden überhäufe und beschütte,
daß kein Mensch einen Stein oder Schlacken davon
sehe ewiglich. At modum hac in re adhibendum esse
opinor ne forte studium Religionis transcendant limites.
Aliter creditum fuit in vetustissima Ecclesia, aliter Pa-
tres sanctissimi docuere, quibus cum & jura subscribant,
& rationes accedant, cur Imperatorum & Pontificum
autoritati dissidere, nec rationes audire velimus? Certe
l. 13. §. 6. ff. de Excus. & Constitutiones Divorum Fra-
trum sine molestia Judæos esse jubent, in his etiam, per
quæ cultus inquinari viderur, quemadmodum *§. l. 14. C. de Jud.*
expresse prohibetur synagogas eorum con-
cremari, *Conf. l. 3. §. 3. ff. de Decur.* & quamvis ipsis no-
vas pro lubitu extruere prohibitum sit, antiquas tamen,
si forte corruerint, vel ruinam minentur, fulcire & res-
tificare concessum est *l. f. C. de Jud. §. 7. X. eod.* sed
quid si penitus collapsæ aut incendio forte consumptæ sint?
De novo eas ab illis extrui posse, autumo, cum ita restaur-
atæ secundum æquitatem juris non novæ sed eædem
intelli-

intelligentur *gl. ad f. C. de Jud.* modo non altiores aut pretiosiores, quam antea fuerunt exaltentur, *d. c. 7. X. de Jud.* Porro eo ipso, quo Judæi recepti sunt tacite etiam pactum initum videtur Synagogam illis fore salvam, quippe sine qua Judæus non potest esse Judæus, posito enim antecedente, necessario ponendum est consequens *vid. Limnæus de Jur. publ. lib. 3. c. 2. n. 23. & 43.* Quod ergo semel placuit, amplius displicere non debet. Imo, cum nulla gens sine Religione consistere ac regi possit, utique Synagoga ipsis non erit deneganda. Neque etiam temere credendum est eorum relationi, quod in iis Deum, Creatorem cæli & terræ plane non adorent, neque ad pietatem aliasque Deo gratas virtutes populum adhortentur. Licet negari non possit, ingentem in iis dementiam ob deplorandam illorum cæcitatem exerceri, ita, ut visitantibus Christianis risum magis, quam devotionem extorqueant, expellendi tamen propterea non sunt, sed imbecillitates eorum a Christianis tolerari debent, usque dum veritatem agnoscant, quemadmodum DEus Optimus, Maximus, ex immensa sua misericordia maximas hominum imbecillitates perfert. Ubivis hinc, ubi habitare ipsis conceditur, Synagogam extruendi licentiam impetrarunt. Ita ante paucos annos Batavi Amstelodami concesserunt Judæis juxta Veterem novam exædificare Synagogam, quæ ob magnificentiam aspici meretur.

§. V.

Judæorum etiam cæmeteria pro locis religiosi æstimari, ita, ut nemini Christianorum licitum sit, ea mutilare aut invadere, patet ex *cap. 9. X. de Judæis*, ex quo elicitur, Judæum de sepulchro violato contra Christianum experiri posse. Ipsum autem non in Christianorum cæmeterium tumulandum esse, sed extra hoc

in

in separatum locum, liquet inde, quod si contigerit casu quodam, Judæum in Christiano cœmeterio sepultum, & ab aliorum corporibus discerni poterit, exhumari, & procul in alium locum jactari debeat, *cap. 12. X. de Sepultur.*

§. VI.

DE Sabbatho Judæorum cautum est, ne quis eo cum cultus sui reverentiam servant, operetur aliquid, quod adeo extenditur, ut neque tunc a Christianis conveniri debeat *l. 13. C. de Judæis.* Siquidem festivitates, feriasque suas liberam habent observandi celebrandique potestatem, *c. qui sincem, dist. 45.* Quæritur autem, num Magistratus tempore Nundinarum Judæis adventantibus Sabbathi ac Festorum celebrationem in conventu concedere possit? Quod negatur, præterea enim quod res mali sit exempli, periculosa & scandalo plena, foret id species receptionis, quæ sola est ejus, penes quem ea est potestas recipiendi Judæos.

§. VII.

Alia quæstio est, si Judæus in ergasterium detrudatur, num Judæorum die Sabbathi eidem labores sint remittendi? Ita de jure *per d. l. 13. C. de Judæis* videtur, verum hic alique textus intelligendi potius sunt de cœtu & congregatione Judæorum, ut eorum cultus non perturbetur in locis præsertim ubi publica juris tutela illis est concessa, secus est in casu nostro, ubi superstitioni damnati indulgendum non est, neque ferri potest, ut melioris conditionis efficiatur Judæus, quam Christianus, si huic die saltem Dominica, illi insuper & die Saturni labores remitterentur, prout ita Lipsiæ cum Judæo in ergasterium detruso, prudenter hodie observatur.

D

§. VIII.

§. VIII.

Res singulorum fiunt vel Iure Gentium vel Civili. Inter modus acquirendi juris Gentium præcipuus est Occupatio, quæ præcipue contingit Captivitate in bello. Circa quam quæri potest, num si Iudæus capiar Christianum in bello, hic jure Belli Iudæi servus fiat? Ita ex §. 17. *f. de R. D.* elicitar, modo capiens Iudæus non sit subditus Imperio Christianorum. Sed anne Iudæus sub Christiano militare potest? Regulariter non *per l. 12. & 13. C. de Hæret.* quia nemo militare debet, qui non apud acta testificatus sit propositis SS. Evangelis, se esse Christianum orthodoxum *l. 20. C. de Episc. audient.* Quin vero tempore necessitatis Christiani eorum auxilio uni possint non dubito. Ita Maccabæus fœdus cum Romanis, qui tum infideles erant, ut mutuo se adjuvarent, inisse legitur *1. Maccab. 8. & 12.* Sic anno 1611. Iudæi Pragæ domos ac plateas munivere, ac permisso Magistratus armis assumptis excubias egerunt, *vid. Sleidan. part. 3. Contin. lib. 36. §. 4. v. 1592.*

§. IX.

Modi acquirendi Civiles, sunt vel particulares vel universales. Inter particulares est Usucapio. Possit vero Iudæum rem Christiani præscribere, indicat *glossa ad c. porro si 16. q. 4.* ex mente potissimum eorum, qui usucapionis initium ex jure Gentium deducunt. *Eckolt. ad Pandectas de Usurp. & Usucap. §. 7.* Accedit ratio usucapionis introductæ, ne scilicet semper in incerto essent rerum dominia *l. 1. ff. b. r.* quæ locum quoque in Judæo habet. Limitatur tamen in re Ecclesiæ, quam præscribere non potest Iudæus, vel alius infidelis, *vid. Ludov. Romani Consil. 489. num. 3. Barbof. ad d. c. si porro 16. q. 4.*

§. X.

§. X.

Modus acquirendi universalis potissimus est Hæreditas, quæ contingit vel ex Testamento, vel ab Intestato. Multi Judæis, tanquam Usurariis publicis Testamenti factionem active & passive ademptam volunt *per cap. 2. X. de Usuris in 6to.* Verum Capitulum illud potius de Christianis usurariis, quorum Testamento certo modo non valere dicuntur, quam de Judæis loqui, ex inspectione Capituli patet. Cum itaque nullibi in jure Judæo testari sit prohibitum, censebitur permissum *arg. l. 28. §. 2. ff. ex quibus caus. major.* Formam interea & dispositionem Juris Civilis in condendo Testamento observare tenentur *arg. l. Judæi 8. C. de Jud. Menoch. l. 4. Præsumt. 189. n. 35.* Hinc præter alias solennitates, non duos, sed septem testes in testamento adhibere Judæum debere, certum est.

§. XI.

Ubi quæritur, an Judæus testis esse possit in Testamento Christiani? Affirmativam suadet *l. 21. C. de Hæret.* quæ in ultimis elogiis propter utilitatem necessarij usus eos sine ulla distinctione admittit, ne probationum facultas angustetur, quod tamen multi declarant tum demum valere, quando alius haberi non possit. *Barbof. ad d. l. 21. C. de Hæret.* Inprimis vero adhiberi posse Judæos, non dubitatur, si cum ipsis adsint testes Christiani, quo casu tale Testamentum ob testes suspectum reddi non posse, statuitur, *vid. Manzius de Testam. valid. lib. 5. q. 1. Summar. 69. & 70.*

§. XII.

Deinde Judæus, si filium habet, curare debet, ut eum instituat heredem, vel exheredem faciat. Exheredatio autem fieri debet *juxta Nov. 115.* ex justa causa, qualis non est, si filius se ad Religionem Christianam

converterit, cum melioris conditionis ad fidem convertos esse oporteat, quam ante fidem susceptam habebantur, *cap. Judæi X. de Jud. & Barbof. ad d. c.* Tantum itaque abest, ut Pater Judæus filium convertum aheredare possit, ut potius hic contra Patrem adhuc vivum ad legitimitam consequendam agere possit. *Manzius de testam. valid. tit. 12. qu. 15. summ. 16. Berlich. part. 3. Concl. 14. n. 31.* Quoniam semper metuendum, ne Pater Judæus in fraudem filii conversi omnem substantiam in communionem sectæ suæ detestabilem conferat, & ita filius omni restitutionis remedio destitutus legitima postea carere cogatur contra *Nov. 115. cap. 3. uui in simili casu responsum fuit a Carpzov. p. 3. Const. 12. Def. 10.*

§. XIII.

Cum igitur nullibi Testamenti factio in jure inter Christianos & Judæos prohibita reperitur, dubium non est, quin ab invicem heredes institui possint. Aliud asserendum est de Collegio Judæorum per *l. i. C. de Jud.* non quod omnia illorum Collegia penitus illicita sint, sed potius, quod viribus, & opibus augenda non sint, sed depauperanda, ut adeo locum habeat illud Hieronymi de vita Clericorum. *Non de lege, inquit, conqueror, sed doleo, quod meruimus hanc legem. vid. Cujac. lib. 7. obs. 30.*

§. XIV.

Uti autem hæres potest & pure & sub conditione institui, ita Judæus sub conditione heres institutus, ut Christianus fieret, non aliter, nisi impleta conditione hæreditatem accipere potest, sed non econtra Christianus a Judæo institutus, ut fieret Judæus, ita tenetur, hic enim sine adimpleta illa conditione tanquam turpi & contra bonos mores hereditatem adire potest. Sicuti

cuti & illa Conditio, tanquam turpis habenda erit, quando Judæus Judæum in testamento heredem facit, sub conditione, ne Fidem Christianam amplecteretur, hujusmodi enim conditiones remittendas, scribit *Paulus l. 9. ff. d. condit. instir.* ita, ut semper legatum vel hereditas capiatur, & conditiones tales testamento appositæ, pro impossibilis habeantur, *per. l. 3. ff. de condit. instir.* Sed quid, si apud Turcas Judæus Judæum instituat hæredem, ne ad Mahumetismum transeat, eane Conditio pro impossibili & turpi est habenda? Quin pro tali a Turcis habeatur, non dubium erit, atque pro eadem a Christiano æstimari posse existimo, quod *teste Hönigero in der Türkischen Hoffhaltung, lib. 2. c. 8.* Judæus, si ad Mahumetismum transire desiderat, non nisi prius baptizatus & Christianus factus recipiatur.

§. XV.

Dum Quartam quis habere debet, ut de Inofficioso agere non possit, quæritur, num Judæus conversus illa a Patre vivo obtenta, quod supra §. 13. fieri posse diximus, nihilominus de Inofficioso agere queat propter Religionem exheredatus? Ita ex æquitate existimo, dum conversus extraordinario modo intuitu alimentorum, quæ propterea, quod filius Christianus factus sit, denegari a Patre Judæo non debent, & propter periculum, ne Pater Judæus in odium filii omnia bona sua in alios transferat, *uti supra §. 13. dictum*, Legitimam exegit. Si ergo plura bona supersint, portio hereditatis suæ in terra Converso est exhibenda *c. 5. X. de Judæis*, cum dignitas per Baptismum adeptæ, eum melioris conditionis efficiat, & jura Successionis minime perdat *vid. inf. §. 27.*

§. XVI.

Denique qui rerum hæreditariarum Inventarium confecit, hereditatem sine deliberatione tutus adire

potest, quod juris Beneficium, dum Benevolentia Imperatoris commune omnibus subjectis imperio præstitit §. *per. Inst. de hered. qual. & differ.* atque ad omnes extendere voluit *l. 22. C. de jure delib.* Judæis, qui jure Romanorum vivunt, *l. 8. C. de Jud.* & pro Civibus habentur, illud denegandum non est, cum de illis aliter statutum non reperiatur. Hinc si Judæus cum beneficio inventarii adierit hæreditatem damnosam illud ei non tantum contra Judæum, sed & contra Christianum & quemvis alium prodesse debet.

§. XVII.

In Testamentis legata relinquuntur. Quæritur hic: An Judæus ex Testamento Christiani legatum accipere possit? Resp. quod sic, quia illis legari potest, cum quibus est Testamenti factio §. *24. Inst. de Leg.* quæ uti nullibi Judæis est prohibita, *uti supra §. u. dictum*, ita per Leges permessa censetur. Accedit libera Testatoris legandi facultas, cum nihil sit, quod magis hominibus debeatur, quam ut supremæ Voluntatis (postquam aliud velle non possunt) liber sit stylus & licitum, quod iterum non redit, arbitrium *l. 1. C. de SS. Eccles.* Præterea etiam publice expedit, suprema hominum judicia exitum habere *l. 5. ff. testam. quemadmodum aperiant.* denique *l. 1. C. de Judæis* reperitur sancitum, ut quod Universitati Judæorum legatur, peti non possit. Cum ergo non singulis Judæis, sed collegio eorum quicquam legari prohibeatur, atque ita facultas legandi in hoc tantum restringatur, exceptio ea legandi regulam in casibus non exceptis confirmat, facit huc *l. 20. ff. de rebus dubiis*, ubi licet legatum Collegio non debeatur, relictum tamen singulis ex Collegio valet, qui non quasi-Collegium, sed ut certi homines admittuntur, *vid. Carprov. p. 3. Const. 13. Def. 36. Finckelthaus observ.*

observ. Pract. Obs. 84. ubi post rationes dubitandi & decidendi sequens præjudicium a Facult. Juridica Lipsiensi anno 1633. die 8. Julii Judæis Francofurtensibus datum refert, in quo obiter observari meretur formula rescribendi in præjudicii introitu de gratia DEI.

Gottes Gnade und Heyl
Wünschen wir euch N. N. Juden.

P. P. Ob wohl nach Verordnung Keyserlicher Rechte einem ganzen Collegio der Juden kein Legatum außgemacht und verlassen werden kan, auch etliche Rechtslehrer derer Meynung seyn, daß ein Jude des Legati, so ein Christ Ihm in seines letzten Willens Verordnung verschaffet aus gewissen Ursachen nicht fähig sey. Doch aber kan nach gemeinen Schluß der Rechtsgelehrten ein Jude vor sich aus eines Christen Testament ein Legatum oder Vermächtnuß wohl fordern, indeme ein jeder Testator seine Güter, wen er will, zu verlassen befugt, auch die Testamenta billich bey Kräften erhalten werden sollen, bevorab, weil die Rechte außdrücklich nicht verbieten, daß ein Christ einen Juden ein Legatum vermachen könne, überdis die Juden an unterschiedlichen Orten in Römischen Reich auff gewisse Maasß und vorgeschriebene Gesetze geduldet und gelitten werden, so seyd auch Ihr obangeregtes Legatum der 100. fl. Gulden so ein Christ und Bürger zu N. in seinem Testament Euch hinterlassen und außgesetzt, zu fordern wohl gesugt, B. A. W.

§. XVIII.

Fideicommissa inter Judæos constitui posse, & *Auzentic. Res qua C. communia de legat. & fideic. locum habere testatur Menoch. l. 4. Praef. 189. n. 34.* Nunc ad successionem ab intestato.

§. XIX.

§. XIX.

Qui contendunt legem Mosaicam tanquam Judæorum spiritualem inter eos observandam esse, Judæos inter alia in successione ab intestato legi suæ relinquendos esse statuunt. Verum cum successiones omnino ad forum spectent, & leges Mosaicæ forenses cum ipsa Republica sublatas esse, *supra cap. 1.* ostensum sit, necessario sequitur, illas hodie jure communi includi, quo Judæi in imperio vivunt *l. 8. C. de Judæ:* cum aliter nihil circa illas constitutum esse reperitur, imo potius successiones ex jure Mosaico prohibitas esse, ratio juris dilucide evincit, dum enim *Num. 21.* Masculus in successione excludebat sæminam, ne confunderentur tribus Israel, quod singulari tum ratione prudenter Deum præcavisse ex Pentateuchi lectione liquet. Et primogenitus ex lege Mosis duplum præ aliis fratribus in successione accipiebat, ad urberiolem & faciliorem familiæ conservationem. Et vero hodierni Judæi familias & tribus, ex quibus nati sunt, monstrare minime queunt, adeoque quod *Esdra 2. vers. 59.* legitur, hodie ad universam istius populi fecem applicari potest, sequitur, legis ratione cessante, propter quam contra communem juris rationem statutum erat, cessare ipsam legem debere *l. 7. pr. de Caduc. tollend.* Imo cum Imperatores in *l. 7. C. de Jud.* Judæorum nuptias vetant fieri juxta Legem Mosis, utique & successiones ex Lege Mosaica improbant, ut quæ secundum gradus & lineam ex nuptiis derivantur, uti constat ex *1. 1. Inst. de Hæred. quæ ab intest.* & *Nov. 118.* Masculus ergo Judæus neque contra *l. 4. C. de lib. præter* sæminam excludere, neque Primogenitus contra *Nov. 118.* duplum præ aliis fratribus in successione ex lege Mosis accipere debet *vid. Diteric. de stat. Judæorum. c. 5. n. 56.* Cum itaque Novella 118.

vella 18. hodie tanquam norma in successione sit præscripta, Judæi quoque non aliter, quam juxta illam, non obstante Lege Mosaica aut aliqua sub. & obreptitie introducta consuetudine de jure succedere debent.

§. XX.

Quæritur, num conversus Judæus jura cognationis & successione perdat? Quod negandum, quia jura Sanguinis velut naturalia sunt indelebilia *l. 8. ff. de R. J.* Et Baptismus eum non deterioris conditionis, quam ante fuit, reddit; ideoque severe constitutum, ut portio hereditatis integra ipsi exhibeatur *cap. Judæi 6. X. de Judæis.* Unde omnino succedit Parentibus cognatisque suis *Panormie ad d. c. Judæi*, ita, ut cum illi ultimam voluntatem, neque testamento, neque alio ultimo elogio declarasse monstrati fuerint, omnem Parentum & Cognatorum substantiam secundum leges nostras, tanquam hæres ab intestato sibi vindicet, *l. 55. §. 1. C. de Episc. & Cleric.* Minima enim status mutatio, quæ in Converso contingit, ad succedendum non nocet, *l. f. ff. unde liberi.*

CAPUT IV.

De Juribus circa Judæorum Contractus & Delicta.

Partitio Contractuum §. 1. Judæi Mutuum aliosque Contractus cum Christianis celebrare §. 2. & sub usuris licitis, mutuare possunt §. 3. Ne autem nimium usurentur Recess. Imp. provisum est §. 4. Nec eos privilegia pro Majoribus usuris juvant §. 5. atque insuper ubique fere leges circa usuras iis sunt præscriptæ §. 6. Princeps tamen ex potestate illis Majores quam quincunces concedere, ex æquitate non

E potest

potest §. 7. uti etiam Pontifex tanquam Dominus Territorialis §. 8. Statuta, quibus usura semisses permittuntur, comprehendunt etiam Judæos §. 9. Judæus, a Christiano usuras supra alterum tantum petere non potest §. 10. usura mordaces Judæis exotivi non debent, licet Juramentum intervenerit §. 11. Christiani & Judæi sibi invicem commodare possunt §. 12. Judæus non potest sequester inter Christianos constitui §. 13. Quoad pignora circa Judæos varis cautum reperitur §. 14. & 15. Christiani & Judæi pro se invicem fidejubere possunt §. 16. Judæis beneficia fidejussoria data non denegantur §. 17. Obligationes suas Judæi germanice conscribere tenentur §. 18. Negotiarum cum illis licitum est. §. 19. Certus tamen illis negotiandi modus est prescriptus. §. 20. Quædam etiam res commerciis eorum sunt exempta. §. 21. Aliter autem cogi ad vendendas merces non debent quam Christiani §. 22. Dispositio legis 2. C. de furtis circa res furtivas in Judæo obtinet in eoque etiam limitatio ejusdem §. 23. Privilegia Judæorum circa res furtivas improbantur & sicubi valeant limitantur §. 24. Furti retractus Judæis non est concedendum inter Christianos, bene tamen inter se §. 25. Locatio Conductio inter Christianos & Judæos est permissa & potest Christianus habitationem in domo, quam ipse inhabitat, Judæo locare, si sit ampla §. 26. Societas certæ cujusdam negotiationis cum Judæo iniri potest §. 27. Mandatum inter Christianum & Judæum super rebus licitis subsistit §. 28. Judæi fures eadem pena qua Christiani affici debent non tamen a pedibus suspendendi, nisi ubi consuetudo sit contraria §. 29. Judæus Conversus de furto aliisque delictis ante Baptismum commissis puniri debet quandoque tamen Princeps aggrariare potest §. 30. & 31. Judæo, qui ad locum supplicii adducitur non adjungendus est Rabbini §. 32. Spolians Judæum in via publica pena mortis est afficiendus §. 37. Judæos contumeliis afficere

non licet atque ipsis actio injuriarum contra Christianos competat §. 34.

§. I.

Contrahimus quatuor modis: Re, Verbis, Literis & Consensu. Re contrahantur Mutuum, Commodatum, Pignus, Depositum.

§. II.

Judæos posse mutuum, aliosque contractus cum Christianis inire, non dubitatur, cum, ut omnes pene contractus, ita in specie mutuum ex jure Gentium introductum sit, §. 2. *J. de J. N. G. & C.* formam tamen in contractibus ipsis jure Civili præscriptam servare tenentur. Ita Noribergæ Judæo subditis mutuum, aut alium cum iis contractum absque præcitu Magistratus inire non possunt, vid. privilegium apud *Ayer. in process. sic in ordinatione Politica Francofurt. de anno 1577. tit. 20. §. 3.* provisum, ut Judæi pecuniam Christianis mutuatam Germanice, quo tempore & quibus sub pignoribus crediderint, accurate conscribant.

§. III.

Mutuo ut plurimum conventiones de usuris adjici solent. Cum ergo usuræ mediæ naturæ sint, ita, ut per se neque bonæ neque malæ, sed ex accidenti tales fiant, si scilicet a pauperrimo, qui vix necessitatibus suis sufficit, rigore petantur aut immodice postulentur, Judæi etiam licite Christianis sub usuris pecuniam dare possunt, cum Jure Divino illæ simpliciter & in totum interdictæ non sint, prout colligere est *ex Deuter. 23. v. 19. & 20.* cui suffragatur *Exod. 22. v. 25.* Deinde vivunt Judæi Jure Romanorum, quod usuras trientes, quincunces, semisses, besales & centesimas pro circumstantiis personarum & negotiationum permittit *l. 29. ff. de Condict. Indeb. & l. 8. C. si certum pet.* Accedunt novissima

vissimæ Imperii Constitutiones & Recessus de Annis 1500. 1530. 1548. 1570. & 1577. *Tit. von Jüden, Wucher und wucherlichen Contracten.* Textus itaque in Jure Divino & Canonico prohibitivos de immoderato fenore & iis usuris, quæ proximum mordent, exaudiri debere, concludunt ut plurimum cum JCris Theologi.

§. IV.

Quia vero nimium usurariæ pravitati deditum est Judæorum Genus, ita, ut in Republica Voraces Corvi & insatiabiles lupi appellentur, Imperatores circa Judæos in Recessibus Imperii, inprimis sub *reform. Polit. de anno 1578. Tit. Vom Jüden und ihren Wucher* constituerunt: daß alle und jede Obrigkeit unter den Jüden gesehen, nothwendiges und gebühliches Einsehen thun, und solche billiche gleiche Ordnung fürnehmen sollen, damit ihnen und andern Unterthanen durch die Jüden und ihren ungöttlichen Wucher nicht so jämmerlich beschwehret und verderbet, und in dem gleichen Ordnungen mit den Frembden und Heimischen gehalten werde. Quod idem variis Constitutionibus repetitum ac confirmatum reperitur, inprimis in *Reform. de anno 1577. Tit. 20. §.* damit aber, sancitum est, daß die Jüden nicht mehr, denn fünffe vom 100. zu Wucher zunehmen erlaube seyn soll.

§. V.

Non juvant Judæos privilegia, quæ pro se adducunt, inprimis illud Caroli V. 3. April. 1544. Spiræ ipsis datum, & a Rudolpho II. Uratislaviæ 1577. confirmatum, quo ipsis fuit concessum, aliquanto majores, quam Quincunces usuras exercere. Illud enim sub. & obreptivè impetratum constat inde, quod rationes in eo adductæ sint falsæ, parum enim, vel nihil est, quod in Imperii censibus pluris conferant; Accedit, quod
ubi.

ubique fere locorum, ubi vivunt, immobilia possideant. Licet vero opificia illis non concedantur, negotiationes tamen splendidissimas exercent, & mercando plus sæpe lucrantur, quantum ne Christiani quidem ex mercimoniis commodi percipere possunt. Cessante igitur privilegii causa, ipsum cessare debet Privilegium. Taceo, quod per abusum dudum illud amiserint, verba enim illius *etwas weiters und mehrers*, certe de non immoderatis & mordacibus usuris, quales a Judæis exerceri solitum fuit, intelligenda erant. Quicquid tandem sit antiquiora eorum privilegia, publicis Imperii Reecessibus, inprimis *Frankofurt. de anno 1577.* abrogata & sublata reperiuntur.

§. VI.

Ad omnem autem occasionem graves usuras exercendi præripiendam præter dictos Recessus ubivis ferme, ubi tolerantur, Judæis præscriptæ sunt leges, quomodo, & quibus mutuare debeant. Ita in *ordinatione Judæorum Hassiaca. §.* Zum neunnden, bene provisum est, daß kein Jude einigen Unterthanen ohne Vorwissen der Beamten, noch auch einem Manne ohne seine Frau, oder auch einem Weib ohne ihres Mannes vorwissen etwas leihen, sondern dasselbige öffentlich thun und jederzeit unsere Beamte zunehmen, oder im Fall sie nicht vorhanden zubringen wären, Ihnen doch solches den nächsten anzeigen, damit dieselbe selbst sehen oder hören mögen, ob es richtig zugegangen &c. eadem fere caventur in *legibus Minda Judæis præscriptis §. 9.* ubi *lege antecedente 7.* de minoribus sancitum est: Es sollen die Juden keinem minderjährigen Söhnen oder Töchtern, so in ihrer Eltern oder Vormünder Gewalt sind, Geld leihen, und da solches wider Verbot geschehe, sol das außgeliehene Geld C. C. Rath

zu Minden verfallen seyn. Idem sancitum animadvertere licet in *Reform. Francofurt. p. 2. Tit. 12. §. 2.* Porro lege *Mindensium 16.* providetur, ut Judæi, si summa pecuniæ mutuatæ 10. thaleros excedat, debitum ab Actuario Civitatis in Protocollum redigi, & in judicio confirmari curent. Aliæ plures leges in variis Judæorum ordinibus hinc inde extantibus videri possunt.

§. VII.

Hic quæritur: Num Princeps Judæis aliquanto majores, quàm quincunces usuras concedere possit? Resp. affirmando: Nam Imperator in *Reform. Polirica de anno 1577. tit. 40. von Jüden*, postquam de Judæis aperte disposuerat, daß denen Jüden nicht mehr, denn fünfse vom hundert zu nehmen erlaubt seyn soll, per particulam adversativam, legem in hunc modum claudit: Doch soll hierdurch denen Chur Fürsten, Fürsten und Ständen an Ihren von uns habenden Regalien, Privilegien und Gerechtigkeiten, Ordnungen zu machen, nichts præjudiciret oder genommen, sondern Ihnen vorbehalten seyn. Facit huc, quod pecuniæ numeratæ non in omnibus Regionibus sub iisdem usuris scænoræ dentur. §. 23. v. *sed & pecunia f. de Act. conferri meretur consilium Casp. Antonii Tessaury, apud Antonium Tessaury decis. 57.* Quia vero pii Principis est providere, ne subditorum facultates ex hauriantur, aut eorum sanguis scæneratorum fraudibus supponatur, neque Judæi ulla in re melioris conditionis esse debeant, quam Christiani, satius & æquitati magis consentaneum est, ut Princeps nullatenus eis ampliores, quàm quincunces usuras concedat.

§. VIII.

Sed an Pontifex circa Judæos pro lubitu in usuris dispensare potest? Ita tenent Assessoribus ipsius, qui plera-

pleraque summi Pontificis arbitrio permittunt, ita, ut contractum alias usurarium declarare possit in non-usurarium, & omne jus etiam Divinum ampliare sine Principum aut Imperatorum præcitu & consensu, *vid. Amadeus a Ponte apud Antonium Tessauro Decis. 57.* Verum hypothesein hanc falsam esse, diu est demonstratum: Limitandum itaque existimo, quod Pontifex in iis terris, in quibus jura Regalia tanquam Dominus Territorialis tenet, juxta modum Principibus concessum dispensare possit, at ne immoderate fiant, nec Papa, nec Princeps concedere possunt.

§. IX.

Sed ane statuta & consuetudines locorum quibus usurae semisses permixtae sunt, comprehendunt quoque Judæos? Resp. quod sic, cum enim Princeps per statutum vel consuetudinem introductam, sex pro centum, tanquam legitimum censum declarat, non video, quid obster, quo minus & Judæi semisses consequi debeant, cum Judæi juris & statutorum capaces sint & concessum vel prohibitum intelligatur concessum vel prohibitum Judæis in eadem civitate habitantibus: *Surdus Consil. 498. n. u.*

§. X.

Uterius si quaeratur, ane Judæus, si usurae fortem exæquent, eas ultra alterum tantum a Christiano petere possit? DD. distingvere solent, an Creditor quotannis usuras exegerit vel non, ita, ut illo casu tam diu currant usurae, quam diu fors non fuerit exsoluta, posteriori casu negligentia Creditoris usurarum cursum filtere faciat. *Dieteric. de jure & statu Judæorum c. 8.* Ne a. id contingere possit, ubivis fere, ubi morantur, salutariter de eo prospectum est: *Ita in Ordinatione Judæorum Hassaca §. Zum eufften* decisum est: *Daß die Jüden*

Jüden die Schuld über zwey Jahr ungemahnt und ungefordert nicht anstehen lassen, denn da sie in solcher Zeit den Schulden nicht nachlagen würden, sol nach Ablauf der zweyen Jahre alles Interesse verlohren und verwircket seyn, es sey denn Sache, daß die Bezahlung auff unterschiedliche Ziele, so sich über zwey Jahr lang erstrecken, gesetzt, oder der Schuldner nicht inner Landes, so soll in solchen Fällen nach Verfließung des letzten Ziels der Bezahlung, oder wann der Schuldner wieder zu Hause wäre, solche Jahr angehen und gerechnet werden: Quod plane idem cautum reperitur in Refor. Francofurt. p. 2. tit. 12. §. 6. Ita quoque in Mindensium Judaorum l. 12. ita cavetur: Es soll ein jeder Jude schuldig seyn innerhalb Jahres Frist seine aufgeliene Gelder wieder einzutreiben und einzufordern, wiewilgen Falls soll nach Ausgang Jahres und Tags von Zeit der ersten Verpfändung anzurechnen, keine Zinse mehr passiret, gegeben oder erkennen werden. Ubi ergo locorum hujusmodi salutare sanctiones introductæ sunt, strictim servandæ erunt.

§. XI.

Ultimo adhuc quærere lubet: Num interveniente juramento Usuræ mordaces Judæis solvi debeant? Ex Canonistis id affirmant multi per c. cum contingat X. de jurejur. quod jurans super contractu invalido, illum observare teneatur, & juramentum actus alios jure Civili invalidos confirmet, & ad actionem producendam efficaces reddat, facere videtur huc c. 8. & 9. X. de Jurejur. Verum distingvendum inter actus, de quibus interponitur juramentum, si enim hi sint contra bonos mores, & jure prohibiti, ita, ut ipsi sint illiciti & nulli, Juramentum tanquam accessorium, principali corrumpente

ente subsistere non potest. Jam vero usurae mordaces Jure Dinino & Canonico & Imperii Recessibus Judæis interdictæ sunt, ergo nec juramentum illis appositum, tanquam contra jura, & sic contra bonos mores præstitum cum efficacia erit obligatorium. *arg. c. 8. de R. J. in 6. vid. Wolffg. Hilliger in causa Judæorum, Ob der Juden ihr Wucher zu dulden, n. 259. seqq.*

§. XII.

Circa Commodatum dubitari potest, num Christiani & Judæi sibi invicem commodare possint? quod conversatio cum Judæis sit prohibita. Verum, cum non omnis, sed familiaris tantum & nimia conversatio interdicta sit, *per c. nullus eorum & omnes deinceps 28. q. 1. & in necessitate Judæis subvenire teneamur vid. Baprist. Ferrutus in Consil. 381. vol. 2. n. 6.* iisque indigentibus facienda sit Eleemosyna, sicut excommunicato *Gratian. disc. Forens. tom. 4. cap. 68. n. 35.* Utique recte, nisi alia interveniat circumstantia, Christiani & Judæi sibi invicem commodare queunt.

§. XIII.

Depositum dividitur inter alia in depositum in specie ita dictum & in sequestrum. Hic quæritur, num Judæus inter Christianos rei litigiosæ sequester constitui possit? Resp. cum res litigiosa fidei sequestri committatur, & litigantes fidem ipsius sequantur, unde etiam nomen suum sortitur, *l. no. de V. S.* Judæi vero Christianorum infensissimi sint hostes, & universam vim in Christianorum incommoda dirigant, cuius ratio svadebit, ne quicquam Judæo custodiendum tradat, in primis tanquam sequestro, qui ut plurimum aliquam potestatem in re sibi tradita arrogare solet.

§. XIV.

In securitatem Crediti Judæi plerumque sibi pignoribus & hypothecis prospiciunt, sub lege tamen

commissoria id ipsis non licet. *vid. Reform. Francof. de anno 1577. tit. 20. von Jüden.* quia ipsam est pactum in pignore illicitum l. f. C. de pact. pignor. Cæterum varie variis in locis quoad pignora circa judæos cautum reperitur. Ita in *Reform. Francof. part. 2. Von Contracten Tit. 12. Von Jüden Schulden. §. 8.* prohibita est Judæis mutuatio ad immobilia, aut quæ his accensentur, in tantum, ut nec immissionem desuper in judicio consequi possint. In Hassia omnia pignora, quæ in securitatem summæ 20. florenorum judæis dantur, coram Judicii Notario constitui necesse est. *vid. Ordin. Hassiæ §. zum Zehenden.* Item in eadem ordinatione §. Zum 17. in f. ita providetur: Es soll kein Jüde auff etwas Geld leihen, er habe sich denn zuvor erkundiget, woher das Unterpfind komme, und ob auch derjenige so Geld darauff entleihen will, solches zu thun Macht habe oder nicht, Sie in *Mindensium Judæorum lege 13.* cavetur, ne judæi pignora post annum retineant, atque si debitor moram trahat, nec pignora luat, tenentur Magistratui id indicare; verba ipsius legis ita se habent: Da der Schuldner nach Ausgung des Jahrs und Tages an wieder Einlösung seiner Pfand säumig erkunden wird, soll der Jüde von C. C. Rath der Stadt Minden begehren, die Wiedereinlösung innerhalb 4. Wochen zu thun, durch den Stadt, oder Gerichts, Diener, dem Bürger oder Bürgerin, auch Einwohner ansagen zu lassen. Geschicht solches nicht, sollen die Pfande durch die Stadt, Obrigkeit æstimiret und verkauft, oder demselben pro ætimo zugeschrieben, und was am Preis oder Wehrt dem Pfande, nach Bezahlung des Jüden übrig ist, dem Schuldner abgefolget und bezahlt werden.

§. XV.

Bona quoque furtiva judæus in pignus accipiens tēnetur ea Dominis restituere, non restituto pretio *per l. 38. ff. de Condit. Indebit. Mascard. de prob. lib. 2. Concl. 831. n. 17.* Et hinc in lege *Mindens. Judæorum* 18. caverur, Solten gestohlene Sachen bey dem Jüden entweder verſezet, oder gekauft befunden werden, sollen sie ohne Unterscheid, ob sie es gewußt, oder nicht gewußt, daß es gestohlen, die Sachen ohne Entgeld restituiren und wieder abſolgen lassen, & lege *anteced. 17.* da silberne oder güldene Vocale oder andere Pfände mit frembden, und nicht der verpfändenden eigenen Wap- pen, Nahmen, Märcken, oder Inscriptionibus ver- ſezet würden so soll der Jüde, falls er die Wappen und Nahmen kenne, oder sich erkundigen kan, deme jenigen, derer Wappen oder Nahmen darauß befunden werden, anzeigen, oder richtige Vermeldung, wie Debitor zu dem frembden Pfande kommen, von dem Stadt- oder Gerichts-Secretario bey Verzeichnüs der Schuld mit aufschreiben lassen.

§. XVI.

Contractibus accedere solent Fidejussores, ubi tenendum, Judæos pro Christiano omnino fidejubere posse, quod nullibi prohibeantur, & obligari & conveniri possint; *per l. 3. ff. de Fidej.* Uti pari modo Christiani pro Judæis fidejubent, dum id commercia sapius efflagitant, & judæi quandoque dexterius, quam Christiani negotiantur.

§. XVII.

Illud quæri potest, num judæi beneficiis, quæ fidejussoribus data sunt, frui debeant? Atque ita existimo, cum nullibi ea ipsis adempta sint, neque æquitas ipsis denegari possit, cum Jure Romanorum, quo ea ipsa

introduc̄ta sunt, vivant. *l. 8. C. de Jud.* Inprimis autem beneficium ordinis ipsis adimi non potest, quod ex natura obligationis magis quam beneficio fidejussionis fit receptum. Fidejussor enim ex conventionē ac promissione id demum debet, quod a Principali Debitore exigī nequit: adeoque primum constare debet, quantum a Principali consequi possit Creditor, ad hoc, ut promissio locum habeat, *l. ub. ff. de verb. oblig.*

§. XVIII.

Circa contrahendi modum, qui literis s. scriptura contingit, observandum, quod Judæi plerisque in locis obligationes suas & credita in libris suis non Hebraica, sed Germanica lingua conscribere teneantur, aut conscribi curent, cum alias in judiciis fides iis non tribuatur. *vid. Policer Ordnung zu Franckfurth de anno 1577. tit. 20. §. Und damit aller. Ordin. Hassia. §. Zum Behenden, & in Mindensium Judæorum legibus, l. 15.*

§. XIX.

Consensu contrahuntur Em̄tio Venditio, Locatio Conductio, Societas, Mandatum. Commercia celebrare Judæis esse licitum, extra dubitationis aleam est, *per l. 8. & 9. C. de Judæis.* cumque Christiani mancipii commercium Judæo specialiter prohibeatur, *l. 1. C. ne Christian. mancipium &c.* alterius rei concessum intelligitur. Facit huc, quod reperiantur casus, quibus Judæis negotiandi usus cum Christianis prohibitus est, *cap. 14. X. de Judæis, & cap. post mirabilem X. de Usuris,* unde dicitur, quod regulariter ipsis cum Christianis contrahere liceat, cum privatio supponat Habitum. *vid. Barbo. ad cap. postulasse 14. X. de Judæis. Et Ludovic. Romani Consil. 489.*

§. XX.

Uti vero ad præcavendas Judæorum fraudes in
omni-

omnibus fere contractibus ipsis certus contrahenti modus est præscriptus, ita, salutariter cautum reperitur, quomodo negotiari debeant. *vid. Imperii Recess. de anno 1877. Tit. 20. von Juden.* Constantinopoli negotiorum causa Judæos in urbe non habitare, sed exclusos brachio aquarum esse nec permitti eis, ut in urbem veniant *ex Crusii Turco Gracia lib. 7. refert Dieterich. de statu Judæorum cap. 4. p. 74.* In Hassia superiori eatenus Judæis negotiari licitum est, quatenus vel in loco nulla adsunt opificum collegia, vel hæc ex singulari voluntate eos admittunt. *vid. Die Hessische Juden-Ordnung §. Zum sechsten.* Ita juxta nuperam *Judæorum ordinatorem Lipsiensem de anno 1682.* nemo Judæorum in nundinis toleratur, nisi, qui ad minimum cum 600. thaleris negotietur.

§. XXI.

Certis quoque ex causis negotiationes quarundam rerum Judæis interdiciuntur, uti plurimis in locis, licet tolerentur, immobilia tamen sibi coemere non possunt, quod in Hassia dispositum, sed male observari conqueritur *Dieterich de statu Judæorum cap. 4. pag. 69.* Mindæ, aliisque in locis pecora mactare & excisas partes venum exponere prohibitum est *lege Mindensium Judæorum §.* Ita Actiones & Obligationes Christianis vendere sub pœna commissi non possunt, *vid. Reichs-Abschied zu Augspurg de anno 1557. §. diesen zu beegnen 79. & Pollicey-Ordnung zu Francsfurt de anno 1577. tit. 20. von Juden §.* Es soll auch.

§. XXII.

De cætero ad vendendas merces, aliter cogi non debent, quam Christiani, nec pretia illis sunt statuenda, cum justum sit suum cuique committere, *l. 9. C. de Judæis.* Ex causa tamen iis posse precia rerum vendendarum

statui, dubium non est v. g. si forte modum mercandi excedant, per l. 1. C. de Episc. Aud. sicut in *Judeorum ordinatione Hassiaca* §. zum sechsten ita providetur: Sie sollen ihre Waaren nicht vertheuern, noch dieselbe unsern Unterthanen höher aufdringen oder anschlagen, als sie sonst bey Christen gelten: Wie sie dann ingleichen die Waaren, so den Christen zuvorderst geschäget werden, eber nicht verkauffen sollen, es seyn dann ihnen dieselbige durch unsere Beambte auch geschäget worden.

§. XXIII.

Circa res furtivas de Judæis in Recept. Imperii, & inprimis in der Pollicey-Ordnung zu Frankfurth de anno 1577. tit. 20. §. 2. daß sich &c. inque aliis Judæorum ordinationibus provisum est, ne eas coemant sed juxta constitutionem l. 2. C. de furtis agnitas sine refusione pretii restituere teneantur, & si cito distraxerint illas, pretium Domino, cui ablatae sunt, restituant, cum verò scienter eas sibi acquisiverint, insuper in eos Magistratus severiori pœna insurgat. Sanctionibus tamen illis non obstantibus, dictam constitutionem l. 2. C. de Jud. limitari quoque debere statuo in Judæo, qui rem furtivam hac protestatione in favorem Domini emit, ita, ut eandem Domino refuso pretio restituere promittat, juxta notata *Gothofredi ad l. 6. ff. de Capt. & post lim. revers.* Non enim in legis, multo minus in Domini fraudem committit, qui nihil aliud agit, quam ut Jus Domini velit esse salvum, & propterea rem e manu furis quasi eripit, veroque Domino servat *vid. Dieteric. cap. 2. pag. 77.* Facit huc elegans textus in c. *Rapina 14. q. 5.* Rapinam emere non licet, nisi ea intentione, ut cui est ablata, reddatur, *vid. Mindanus Consult. Saxonie. lib. 1. q. 163. n. 18. Carprov. p. 4. C. 39. D. 7.*

§. XXIV.

§. XXIV.

Privilegia autem a quibusdam Principibus Judæis specialiter concessa, ut res furtivas sibi pignoras vel venditas retineant, usque dum veris Dominis pretium reddatur, non immerito reprehenduntur, quod materiam delinquendi præbeant. *vid. Mindan. Consult. Saxon. lib. 1. c. 163. n. 19.* Utut tamen ejusmodi statuta valeant, & privilegia judæis sint concessa, locum tamen ea habere non debent contra Studiosos in Academia existentes, quorum famuli, si eorum libros aut vestes pignori dent, vel vendant Judæis tenentur sine ullo recepto pretio restituere *Mench. de præsum lib. 5. præsum 29. n. 28. & seqq. Alciat. de præsumt. reg. 3. præf. 29. n. 6. & seqq.* propterea, quod tale statutum fieri non possit in præjudicium extraneorum *Panormit. in c. Clericus X. de foro Comper. n. 34.* quales æstimantur scholares, nisi per decennium habitaverint *l. 2. C. de Incol.* Imò neque tunc domicilium contraxisse dici possunt, nisi animum habitandi habuerint. *Panormit. in c. fin. X. de Parochian: Mench. lib. 5. præsumt. 29. n. 40. Alciat. d. l. & Mindanus d. l. n. 21.*

§. XXV.

De jure Retractus adhuc quæritur, an Judæus ex vi statuti, quod jure vicinitatis Retractum admittit, rem a Christiano emtam possit retrahere? Ita videtur, quod statuto loci, in quo Judæi vivunt, comprehendantur, & pro Civibus habeantur, verum Jus hoc vicinitatis male applicatur ad Judæos, quibus hac ratione causa daretur inhiandi Christianorum bonis, eosque vicinos habere, nocivum est, uti Cato in libris de agricultura: *Malum vicinum æque ac morbum nocere, scribit,* Quin tamen Judæi inter se jure Retractus, tam ratione Consanguinitatis, quam vicinitatis, uti possint, dubium non est, inprimis

mis accedente consensu Magistratus. *vid. Gratian. Discept. Forens. tom. 4. cap. 842. n. 87. Dieteric. de statu Judæorum c. 4.*

§. XXVI.

Locatio Conductio nullibi inter Christianos & Judæos prohibita legitur, inde recte permittitur Judæis reditus Regales, aliaque jura conducere, *per cap. pen. X. de Judæis*, modo Locatur deputet Christianum ad exigendum ea, neque permittat, ut ipse Judæus neque per se, vel alium a se deputatum exigat. *Barbos. add. c. penult. X. de Jud. & Panormit. ibid.* sed num Christianus habitationem in domo, quam ipse inhabitat, Judæo locare possit, dubitatur, quod cum ipsis habitare prohibuitur sit. *cap. 5. X. de Judæis*, recte tamen locari posse, existimo, si domus ita sit ampla, ut habitatio Judæi separata esse possit, & absque scandalo ac injuria vicinorum contingat. Sed quid? Si Judæus in conductam habitationem inducat Rabbinum, ut is Thora legat, an potest expelli? ita existimo, quod res sit perniciofa & mali exempli. *arg. l. 20. §. 5. ff. de penis & l. 7. C. de probat.*

§. XXVII.

Societatem coire solemus aut universorum bonorum, aut unius alicujus negotiationis. Utramque Judæos inter se inire posse, non dubitatur, sed quæritur, num Christianus illam cum Judæo inire possit? Universalem omnium bonorum facile non posse, exinde liquet, quod magnam ea pariat familiaritatem, quæ Christiano cum Judæo interdicta est *c. nullus eorum 28. q. 1.* Specialis vero certæ alicujus negotiationis, tantumquam alius contractus recte iniri potest, si talis sit, quæ tam Christiano, quam Judæo competat, nec nimiam
con.

conversationem requirat, cum sit justum sua cuique committere. *l. 9. C. de Judæis.*

§. XXVIII.

Mandatum denique inter Christianum & Judæum super rebus licitis & legitimis recte subsistit, cum contrahere & distrahere cum Judæo sit concessum, & quilibet suæ rei moderator & arbiter sit.

§. XXIX.

Ab obligationibus ex contractu devenimus ad obligationes ex Delicto, quod est vel publicum vel privatum. In furto circa Judæos observandum, quod furantes hodie eadem pœna, qua Christiani affici debeant, cum enim Lex Mosaica forensis cum Politica sublata, neque pœna quadrupli aut quintupli, ex *Exod. 22. v. 7.* ab eo, qui legis condendæ potestatem habet, recepta sit, sequitur Judæos fures juri locorum, in quibusprehenduntur, relictos & pœna ordinaria, quæ ubivis fere laqueus est, puniendos esse: Suspendendi tamen a pedibus non sunt, quia jure communi Romanorum vivunt, & secundum LL. Romanas judicantur. Nulibi autem invenitur statutum, quod fur a pedibus suspendi debeat, nec tale quid in Judæis furibus specialiter sancitum reperitur. Sine lege ergo loqui erubescendum est. Sin autem quodam in loco consuetudine ita receptum sit, aut alia quædam circumstantia id sva-deat, quin recte a pedibus suspendi possint, dubium non est, *vid. Berlich. p. 5. Concl. 45. n. 40. Carpz. p. 4. Const. 33. Def. 22.*

§. XXX.

Hic quæri potest, num Judæus factus Christianus de furto aliisque delictis ante Baptismum commissis a Magistratu puniri debeat? Negant multi *per text. in cap. gaudemus X. de Divoritiis*, quod per Sacramenta cri-

G

mina

mina dimittantur & conversus per baptismum efficiatur novus homo, qui non debeat puniri ut vetus *vid. C. De inde dist. 26.* Sicuti ergo misericors DEUS Christiano effecto remittat crimen & pœnas, ita eodem modo potestas Politica remittere debeat. Accedere videtur favor Religionis, qui patet in Hæretico ad pœnam mortis condemnato, dum abjurando suam hæresin mortem evitare, & ad unitatem Ecclesiæ redire potest, *cap. pen. X. de Hæretic.* Adducunt quoque quod ignoscendum sit ei, qui sanguinem suum qualiter redemptum vult *l. 1. ff. de bonis eorum, qui mortem &c.* multo magis ergo baptismum redimere ajunt, qui modus in se licitus & approbatus sit ab Ecclesia, *vid. Baptif. Zilettus rom. 2. Consil. Crim. 31. 32. seqq.*

§. XXXI.

Contrarium tamen, ut juri magis consentaneum ut plurimum Jcti & Theologi cum Canonistis arripunt, omnes enim eo collimant, quod Baptismus tollat peccatum ejusque pœnam quoad DEUM, non quoad Rempublicam, *vid. Panormiz. ad c. de bis 6. X. de accusat.* Licet itaque Judæus conversus ab omnibus præteritis criminibus & peccatis absolutus censeatur. *Barbos. ad c. gaudemus X. de divortiiis n. 23.* accusari tamen nihilominus potest in foro externo, & puniri pari modo ut Christianus, qui, si pœnitentia sua DEO reconciliatur, pœnam tamen fori externi ad vindictam publicam & Reipubl. satisfactionem lûere tenetur. *Barbos. d. l. cum nemo pœnitentia sua desinat esse nocens, l. 17. §. 1. ff. de Ædil. Edict. & l. 65. ff. de furt. nec flagitium obliteretur pœnitentia l. 3. C. de Apostat.* Adde, quod DEUS tum demum delinquenti in totum remittat, cum is justitiæ humanæ satisfecerit, & pœnam delicto debitam solverit, Textus autem *in cap. pen. X. de Hæretic.* pœnam hæreticis

reticis plane non remittit, eamque, quando de alio casu loquitur, potius imponit. Nec obstat *l. 1. ff. de bonis eorum, qui mortem &c.* quæ civiliter de eo casu intelligenda, ubi id neque qualitati delicti, nec juri aperto officiat. Posse tamen Principem ex justa causa aggrariare Judæum conversum de delicto, non dubitatur, si tale sit, quod a Principe, quoad pœnam, remitti potest. *Vid. Dieder. de statu Judæorum cap. 8. p. 147.*

§. XXXII.

Alia hic agitari potest quæstio num Judæo, qui propter delictum ad locum supplicii trahendus est, neque ad Christianam Religionem persuaderi potuit, adjungitur debeat Rabcinus? Resp. quod non, cum in Imperio præter Evangelicam, Pontificiam & Reformatam Religionem nulla alia sit recepta, Judæi autem in superstitionibus eorum confirmandi non sint. Adjungendus potius Christianus Sacerdos, quod forte per DEI gratiam in extremo vitæ momento converti possit.

§. XXXIII.

Circa Rapinam quæritur, num, si Christianus spoliatus Judæum in strata seu via publica juxta Constitutionem Carolinam pœna mortis sit afficiendus? Resp. affirmando, quod æque in Judæo ac Christiano locum habeat ratio sanctionis Carolinæ in *Ordin. Crim. art. 126.* quæ est violatio securitatis in via publica & provincia, quæ pacata & quieta esse debet *l. 13. ff. de offic. Præsid.* Cum ergo in spolio Judæi sancta viæ securitas æque violatur atque in Christiano, sequitur vel saltem ex paritate rationis, & quia in se generalis est lex Carolina, eandem pœnam infligendam esse, *arg. l. 32. ff. ad L. Aquilianam.*

§. XXXIV.

Circa injuriam notandum, non licitum esse privato Judæos publice increpare & contumeliis afficere,

adeo, ut Judæis actio injuriarum propter illatam injuriam contra convitiante[m] Christianum comperat. Etiam si enim Judæi conditionis suæ viles sunt homines, omniumque dignitatum incapaces, attamen exinde evitandi tumultus causa, privatis non concedendur, injurias & contumelias illis inferre, cum per eas publica pax & privata quies contra bonos mores turbari soleat. *Carpz. p. 1. C. 1. D. 19.* Deinde in actione injuriarum non tam veritas convitii, quam libido injuriandi & convitiandi attenditur. Hinc, si quis citra causam & interesse publicum, explendæ tantum suæ libidinis causa aliquem convitiatur, tum animus injuriandi tantum attenditur & veritas convitii ipsum injuriantem a delicto injuriæ ejusque pœna non liberat. *per l. 3. C. de Offic. Rect. Prov. Gail. l. 2. observ. 99.* Denique nec ipsos infames, quales tamen Judæi legaliter non sunt, ab ipsa injuriarum actione intentanda prorsus excludere, ratio permittit, cum enim certi gradus infamiæ sint, *arg. l. 27. C. de Inoff. Testam. & ex diversis delictis infamia irrogetur l. 1. ff. de his, qui notantur infamia*, is utique, cui ex uno delicto infamia irrogata est, præprimis si ob aliud delictum ipsi imputetur, adversus injuriantem experiri poterit, quod ipsum etiam in Judæis obtineri, censendum est. *Vid. Kizel. in orat. de Regali habendorum Jud. jure in fin.*

CAPUT V.

De Juribus circa Judæorum actiones.

Judæi actionibus Jus suum in judiciis persequi §. 1. & 2. Atque ad Juramentum admitti debent & obligantur §. 3. Tria generum Juramentorum apud Judæos usitata §. 4. Horrendæ solennitates & formulæ circa Judæorum Juramenta in

in judiciis §. 5. 6. 7. 8. & 9. Quæ recte illis ita proponuntur §. 10. Juramentum Judæi contractum illicitum nullatenus confirmat §. 11. An Juramentum suppletorium Judæus admitti non debet, si ei res sit cum Christiano §. 12. Limitatur §. 13. Et locum habet si causa agatur inter Judæos §. 14. Actio præjudicialis de partu agnoscendo inter Judæum Patrem & filium conversum locum habet §. 15. Actio præjudicialis est, quando quis dubitat an aliquis Christianus an Judæus sit §. 16. Judæus alium Judæum a Conversione avertens puniendus est §. 17. Judæorum uxoris prerogativam tacita hypotheça in bonis Maritorum habent §. 18. Filiam Judæam Pater Conversus dotare non teneret & contra Pater Judæus filia Conversæ illam debet §. 19. Ad Juramentum in litem Judæus contra Christianum non admittitur §. 20. Minori Judæo competit beneficium Restitutionis in integrum §. 21. Privilegium competentia Judæis contra Christianos denegatur §. 22. Christianus & Judæus actiones sibi invicem judicialiter cedere possunt §. 23. Solum Macedonianum Judæo non denegatur §. 24. Judæus potest esse procurator Christiani §. 25. Ad Cautionem Juratoriam non admittatur §. 26.

§. I.

JUDæi in causis, quæ ad forum & Leges ac jura pertinent, adire judicia, omnesque legibus conferre & excipere debent actiones *l. 8. C. de Jud.* si quod ergo jus ex Jure in Re habent, actionibus Realibus, & quidem ex Dominio in re corporali, Rei vindicatione, in incorporalibus, ut servitutibus, Actionibus confessoriiis & Negatoriis jus suum persequi possunt. Quod actiones Prætoriarum, Publiciana, Rescissoria, Pauliana & Hypothecaria inter Judæos locum habeant non tam quaeritur, quam an etiam contra Christianos eadem competant Judæis? atque ita existimo, quia quoad jus red-

dendum nulla inter Christianum & Judæum statuenda est differentia. *Surdus Decif. 133. n. 3.* Et æquitas ex qua prædictæ actiones descendunt in Jure Civili scripta Judæis denegari non debet *uri Cap. I. dictum.*

§. II.

Pari modo, si quod jus habent ex jure ad Rem, Actionibus personalibus, sive ex jure Civili, sive ex Prætorio descendant, illud obtinere possunt.

§. III.

De Actione in factum ex Jure jurando multum circa eos disceptatur; Quædam hinc prius circa Juramenta Judæorum prælibabimus. Dubitari enim potest, num Judæus ad Juramentum admitti debeat, & obligetur? Siquidem juramenti observantiam Canones sanciverunt, ne anima jurantis propter perjurium perdat, quem effectum cessare dicunt in Judæo, de cujus anima actum sit, sive juramentum servet, sive non. *Vid. Surd. Conf. 122. Lud. Romani Conf. 155. n. 8. Setzer. de juramentis l. 2. c. 18. n. 1.* Verum, Judæum jurare posse, & omnino in conscientia obligari, atque ab ipso Deo de perjurio puniri, patet inde, quod per illum juret, qui hoc quod asseri debet, cognitum habet, & perfectissimus cordium scrutator est, cujus metu & reverentia a perjurio & fidei violatione deterretur. Cumque Deus severe comminetur neminem inultum evasurum, qui suo nomine abutatur, certe Judæus, si fallat, speciatim propterea suas luet pœnas, & justus ille Deus, quem suo perjurio non minima affecit contumelia satis acer ei existet vindex *per l. 2. C. de reb. cred.* Accedit, quod Judæi ligentur dispositione Juris Civilis *l. 8. C. de Jud.* Lex autem Civilis mandat sacramenta puberum servari. *Autb. sacramenta Pub. C. si adv. vendit.* Denique nisi Judæi ad observantiam juramento tenerentur, melioris forent

forent conditionis, quam Christiani, qui juramenta servare tenentur, etiamsi jurent per Deos alienos, quamvis enim ita jurando peccent, minus tamen malum est, per alienos Deos veraciter, quam per verum Deum fallaciter jurare *c. movent te §. veruntamen 22. q. 1.* Hinc licet Judæus per Christum & per Evangelium jurare non possit cum hoc in contemptum Christi facere dicatur, si tamen ita jurasset, cogi nihilominus debet ad observantiam juramenti *vid. Glos. ad d. c. movet 22. q. 1. Maranta in speculo aureo p. 3. Judicii tela aggreditur n. 54.*

§. IV.

Ceterum genera Juramentorum hodierno tempore inter ipsos consveta, sunt ista, super Thiphilimis, qui, quid sint *vid. apud. Anton. del Re. de juramento calumnia cap. 15. n. 175.* sub excommunicatione Rabbinum, Colbo, & super cap. 27. Deuter. sub pœnis per Mosen dictatis non observantibus præceptum Legis summi Dei *Ant. del Re d. l.* Quoniam vero hujus Gentis tanta est malitia, ut omnia juramenta eisa a Christianis delata spernant, tanquam delata a non habentibus deferendi potestatem, & ea tantum valida esse credant, quæ ab eorum Rabbinis deferuntur, ad terrorem eo majorem eorum conscientis incutiendum, horrendæ solennitates & formulæ Juramentorum, quibus diræ execrationes pro Judicis arbitrio & causæ momento adjici solent, observata reperiuntur. *Boxtorff. in Synagog. Judaic. c. 48. & Antonius del Re de juram. calumn. c. 5. n. 7.*

§. V.

Solennia circa juramentorum Judæi *de Jure Saxo-nico veteri* nota est, da muß der Jude stehen auf einer Schweinen Haut, die Zunge hat gehabt binnen 14. Nächten, die Haut soll man aufschneiden bey den Rücken, und sie breiten auf die Zigen, da soll der Jude auf

auf stehen karfuß, und nichtes anhaben dann ein Nieder Kleid und ein haren Tuch umb sich, also ist sein Recht. In Nichtsteige Landrechts *cap. 50. Buxtorff. in Synagog. Judaica cap. 48.* ex Pfefferkornio sequentia solennia circa juramentum Judæorum ponit: Cum juraturus est judæus, ei inprimis V. Libri Mosis, & cornu hirci, quod in Synagogis ad sacra ipsorum inflari solet, proponuntur. Inde particula carnis bovinæ & piscis elixa, cum quatuor oleo affertur. Quibus appositis, Judæus nudo capite ita constituitur, ut odor horum in nares ejus ascendat, post quæ jubetur, ut dextram imponat libris Mosis, ubi decem præcepta legis præscripta sunt, atque ita præbit solennibus verbis, qui juramentum exiget: Ego juro per mangnum nomen DEISchemhammephorasch, me nihil celaturum dehis, de quibus interrogabor, &c. Vid. *Buxtorff. d. l.* ubi Pfefferk. illud apud Judæos sanctissimum & fortissimum vinculum deprædicat.

§. VI.

Quæ horrendæ solennitates in *Ord. Cam. de anno 1538. sub Tit.* Folgen die Eyde der Personen zum Cammer-Gerichte *Rubric. Form und Ordnung des Juden Eyds*, Judæis in præstatione juramentorum sunt præscriptæ, satis late inde videri possunt. Formula autem ipsis proposita est sequens: Adonay, ein Schöpffer der Himmel und des Erdreichs, auch aller Ding, auch mein und der Menschen, so hier stehen, ich ruffe dich an, durch deinen H. Nahmen, auf diese Zeit zu der Wahrheit. Als der N. mir zugesprochen hat, umb den, oder den Handel, so bin ich ihm darumb und daran nicht schuldig, oder pflichtig, und habe auch in diesem Handel keinerley Falschheit oder Unwahrheit gebraucher, sondern wie es verlaut hat umb Hauptsach, Schuld

Schuld oder sonst, wie die Sach ist, also ist es wahr, ohne alles Gefährde, Arglist, Unverborglichkeit, also bitte ich mir Adonay zu helfen und zu bestätigen diese Wahrheit, wo ich aber nicht recht oder wahr habe an dieser Sache, sondern einige Unwarheit, Falsch, oder Betrüglichkeit darinnen gebraucht, so sey ich Herram und verflucht ewiglich. Wo ich auch nicht wahr und recht hab in dieser Sach, daß mich den übergehe und verzehre das Feuer, das Sodoma und Gomarra überging und alle die Flüche, die im Torah geschrieben stehen, und daß mir auch der wahre Gott, der Laub und Gras, und alle Ding geschaffen hat, nimmermehr zu Hülff noch Statten komme, in einigen meinen Sachen noch Rötthen, wo ich aber wahr und recht habe in dieser Sach, also helffe mir der wahre Gott Adonay!

§. VII.

In inferiori Austria infra Onasum Judæus testo capite & apposita dextera manu ad pectus ira jura: Wie mir vorgehalten ist, und ich zu thun bescheiden bin, dem will ich also nachkommen, als mir der lebendige Gott helffe, der Himmel und Erden gemacht hat.
Webner. in obs. Pract. lit. I. verb. Juden.

§. VIII.

In Consistorio Principis Palatini, teste Wurmsero, forma sequentem in modum est concepta. Der Jude soll schweren bey dem lebendigen Gott, der Himmel und Erden geschaffen hat, und wo er Unrecht schwere, daß er vermaledeyet werde, und ihn die Erde verschlucke, wie Dathan und Abiram, und daß seine Frau eine Wittfrau, und seine Kinder Weysen werden.
Serzer. lib. 3. cap. 2. n. 60. de juramentis.

H

§. IX.

§. IX.

In *Prætorio* autem *Lipsiensi* hæc formula juramenti *Judæorum* in testimoniis dicendis est usitata: Ich N. N. schwere bey dem Gott meiner Väter Abraham, Isaac und Jacob, der Himmel und Erden geschaffen, und das Gesetz Mose auf den Berg Sinay gegeben hat, daß ich auf die Articul und Punkte, so mir wegen N. N. vorgehalten werden sollen, die rechte, reine und unverfälschte Warheit aussagen und berichten, und solches nicht unterlassen will, weder aus Freundschaft, Geschenke, Gunst, oder einer andern Ursach wegen, so wahr mir Gott, der Gott meiner Väter Abraham, Isaac und Jacob, und sein heilig Gesetz helffe.

Formula autem *Urphedæ* talis observatur: Ich schwere bey den Gott meiner Väter Abraham, Isaac und Jacob, der Himmel und Erden geschaffen, und das Gesetz Mose auf dem Berge Sinay gegeben hat, einen rechten, freywilligen und unwidersprechlichen Ubfrieden und End, meinem Gnädigsten Herrn, dem Churfürsten zu Sachsen re. E. E. Hochweisen Rath und dero Stadtgerichte alhie zu Leipzig, allen Ihren Bürgern, allen Ihren Unterthanen und allen denjenigen, die mich in die Haft und Gefängniß gebracht haben, dasselbe nicht zu rächen, weder an Herren, noch am Knechten, weder durch mich, noch durch niemand nicht. Ich verschwere auch Ihrer Churfl. Durchl. zu Sachsen gankes Land, und dero einverleibte Stiffter die Zeit meines Lebens nicht mehr zu berühren.

Ich verschwere auch die Stadt Leipzig und E. E. Hochweisen Raths Reichbild in die N. Jahr nicht zu betreten noch zu berühren. Den Ubfrieden und End, den ich alhier schwere, den wil ich iederzeit stet, fest, und

und unverbrüchlich halten, so wahr mir Gott, der Gott meiner Väter Abraham, Isaac und Jacob und sein H. Gesetz helffe.

§. X.

Sed quaritur hic, an hujusmodi jurandi formulæ Judæis recte ita proponantur? Cum enim per verum DEVM, qui triunus est, jurandum sit, Judæi vero in hunc non credant, potius male DEVS coli, & Judæus in incredulitate confirmari magis, quam verus DEI cultus exerceri videtur. Verum distingvendum hic est, inter cognitionem DEI generalem & eam, quæ specialis dicitur: Illam cum Judæi habeant, ejus intuitu ipsis juramentum recte & valide deferri potest, quia & hic cultus divinus est, sicuti *Paulus ad Rom. I.* Gentiles propter generalem DEI cognitionem a natura ipsis inditam non aliquando excusatum iri, testatur. *Vid. Dicteric. de statu Judæorum cap. 6.*

§. XI.

Alia restat quæstio, num juramentum Judæi contractum illicitum confirmet? Distingvit *Maranta in Specul. jur. p. 3. Judicii rela aggreditur, n. 55. & seq.* Aut Judæum contrahere cum alio Judæo, & tunc contractum, quando de se est invalidus, juramento non firmari, quod vincula sacramentalia non cadant in Judæos; Aut Judæum contrahere cum Christiano, & tunc contractum illicitum firmari juramento, ne Christianum decipiat, & melioris conditionis sit Judæus, quam Christianus. Verum, cum conventio, quæ a lege ita reprobatur, ut ipso jure sit inefficax, ne naturalem quidem pariat obligationem, utique nec suapte natura hoc efficere poterit juramentum, quod ipso jure Canonico teste a privato præstitum juri Publico derogare non potest, *cap. si diliget. X. de foro competent, & c. veniens X. de jurejurand.*

tand. Deinde iniquum foret, id servare, quod de jure est illicitum: Cum itaque juramentum non vinculum iniquitatis, sed rei legitimæ assertio esse debeat, de re illegitima præstitum, observari non debet, *c. quanto X. de jurejur. § c. 12. X. de for. compet.* Non obstant *c. 25. X. de jurejur. c. 2. de jurej. in bro.* neque *l. 1. § Auth. Sacramenta puberum C. si adversus vendition.* omnes enim hi textus loquuntur de invaliditate, quæ dependet ex conditione personæ, ubi juramentum facit, ut ea conditio non observatur, quod locum non habet si invaliditas actus veniat vel ex defectu requisiti alicujus essentialis aut solennitatis, vel ex qualitate objecti. *Schwendendorffer. in Annorat. ad Eckolt. ff. de jurejur. §. 12.* Manet inde inconcussa *lex 5. C. de LL. quod ea, quæ prohibentur, si fuerint facta non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur, ita, ut nec Sacramenta admittantur.* Ex quibus patet juramentum Judæi nullum actum de jure Civili invalidum confirmare, sive agat cum Christiano, sive cum suæ sectæ homine.

§. XII.

Hicce præmissis devenimus ad quæstionem huc imprimis pertinentem, num ad juramentum suppletorium admitti possit Judæus? Distingvendum est; Aut Judæo res est cum Christiano, aut cum alio Judæo. Priori casu negatur, non propterea, quod circa Judæos servandus sit rigor, sed potius, quod juramentum hoc fungatur vice testium *arg. l. f. C. de fideic.* Notum autem, quod persona, quæ repellitur a testimonio, debeat quoque repelli a juramento suppletorio, atqui Judæi, tanquam viles & sublestæ fidei homines contra Christianum regulariter testimonium perhibere non possunt, *l. 20. C. de Hæret.* prout latius deducetur infra. Accedit, quod non deferatur, nisi ei, qui omni exceptione major

jor fit, & nullum patiatur defectum *Surd. Conf. 122. n. 35.*
Setzer. de Jurament. lib. 4. cap. 12. n. 24. & seq. qualis Ju-
 dæus non est, l. f. C. de Jud. & c. cum fit X. eod. Addu-
 ci etiam potest ratio odii, quo Judæi Christianos profe-
 stimonio contra Christianos l. 21. C. de Hæretic. vid. *Sur-*
dus d. l. Gratian. Discept. Forens. tom. 5. cap. 842. n. 8. &
seqq. In Camera quidem imperiali contra dictum jus
 commune judicatum, & Judæo jusjurandum tale in
 causa *Hans Weinschence*, contra *Berl. Juden* dela-
 tum, notat *Mynfinger. Cent. 5. Obser. 6.* sed stylum hunc
 in causis Judæorum observari, se non vidisse, testatur
D. Stamm Assessor Camerae, uti ex eo refert *Dieteric. de*
statu Judæorum cap. 6.

§. XIII.

Dictam tamen Conclusionem limitare solent DD.
 in causis, quando Judæus contra Christianum, de Ju-
 daismo suspectum, aut Judaicam pravitatem manifeste
 exercentem desiderat in supplementum jurare, quo-
 niam tunc ejusmodi farinae Christianus quoad istud
 privilegium pro Judæo habetur. *Gratian. tom. 5. c. 842.*
n. 7. Concedi item solet, si Judæus plusquam semiple-
 ne probaverit. *Berlich. p. 1. Concl. 54. n. 67. Menoch. de*
arbitr. jud. lib. 2. c. 190. 50. ubi cas. *præced. 189. n. d.* docet,
 si Christianus Judæo jusjurandum secundum Judæorum
 formulam deferat, non posse Judæum recusando jus-
 jurandum hoc referre Christiano, ut sub eadem con-
 ceptione & formula juret, quia & si conceptio illa Ju-
 dæo conveniat, non tamen Christiano convenit.

§. XIV.

Posteriori casu, cum inter duos Judæos causa agi-
 tur, quin tunc recte suppletorium deferri possit Judæo,

inde dubitari non debet, quod Hæreticus contra hæreticum testis esse possit. *l. 12. de hæret. & c. si hæreticus 2. q. 7.* Neque adfit illud odium, quod adest contra Christianum, inde nihil obstat, cur suppletorium inter ipsos admitti non debeat. *Steph. Gratiani dist. forens. tom. 5. cap. 842. v. 9. & seqq.*

§. XV.

Circa actionem præjudicalem de partu agnoscendo quæritur, an illa inter Judæum patrem & filium Christianum factum locum habeat & puro, quod sic, quia conversio interveniens juri naturæ, in quo ea se radicatur, *arg. l. 12. §. 3. ff. de J. & J.* derogare non potest, unde cum naturali ratione Parens a filio ali debeat. *l. 5. §. 1. & 16. ff. de agnosc. & al. lib.* potest Judæus parens, si in paupertatem devenerit, hac ratione a Christiano filio negante se esse filium alimenta consequi, per jura adducta, uti econtra filius conversus petere potest se declarari filium, ut pater Judæus eum agnoscat filium, quo facto pater Judæus filio converso non tantum ad alimenta, sed etiam ad donationem propter nuptias & dotem constituendam tenetur, *per l. 19. ff. de R. N. l. f. vers. neque enim leges, C. de dotis promiss.*

§. XVI.

Ad actiones præjudicales referri etiam potest ea, per quam quæritur, an aliquis Christianus an Judæus sit, in multis enim causis, uti in matrimonialibus, aliisque de hoc statu cognosci debet prius, quam super re principali pronuncietur *arg. l. 4. & 5. C. de ord. Cognit.*

§. XVII.

Inter actiones in duplum est actio servi corrupti, ad quam interpretative extendi potest casus, quando Judæus Judæum blanditiis, vel alio modo a proposito fidei nostræ suscipiendæ avertit, quod injuriam faciat fidei

fidei Christianæ. *Christinaus v. 2. Decif. 42. n. 5.* Qui vero Judæus svasit Christiano vel Catechumeno, ut transfiret ad Judaismum capite plekti debet. *arg. l. 16. C. de Jud. & l. 1. C. ne Jud. Christianum mancip.*

§. XVIII.

Ad actiones bonæ fidei refertur actio pro dote ubi tenendum Judæorum uxores juxta *l. 12. C. qui potior. in pign.* prærogativam tacitæ hypothecæ in ipsorum maritorum bonis instar Christianarum habere, prout id frequens DD. pronunciatum asseverat *Soarez. in Thef. Commun. opin. lit. J. verb. Jud. n. 22.*

§. XIX.

Filiam vero Pater Judæus conversus dotare non tenetur, si filia permaneat Judæa *per gloss. ad l. 9. ff. de rem vers. & l. 19. C. de hæret.* Contra vero Pater Judæus omnino tenetur, si filia ad Christianam fidem transferit, ne propter divini amoris electionem paterna provisio- ne defraudetur. *arg. l. 19. C. de Hæreticis.*

§. XX.

In actionibus arbitrariis sæpe eo res devenit, ut juramentum in litem præstari debeat. Ubi sciendum, Judæum ab illo præstando arceri, si agatur contra Christianum, verisimile enim est illum peieraturum propter odium, quod Judæo contra Christianum innatum est, & rationes, quæ *supra in §. 12.* circa juramentum Suppletorium sunt adductæ. Hinc quamvis alias re deposita deperdita Christianus contra depositarium etiam Judæum super æstimatione in litem jurare possit, probatione deficiente *per l. 1. §. 26. ff. deposit.* id tamen non per- mitti in Judæo deponenti scribit *Menoch. lib. 2. arbitr. Cas. 208. n. 43.* Ita, si peregrinans Judæus Valisiam clau- sam dederit Hospiti vel Nautæ, qui eam apertam red- deret, non potest in litem jurare de his, quæ sibi ex
Valisiam

Valisfa sublata fuisse dicit, sed id probare tenetur. vid. *Babr. Plotus de in lit. jurando §. 10. n. 7. pag. 31.*

§. XXI.

Minoribus ex multis causis succurri solet per restitutionem in integrum, de qua quæritur: Num hoc beneficium minori etiam Judæo sit concedendum? Resp. quod sic, quia Prætor æquitatem naturalem secutus, tutelam minorum suscepit ex ea ratione, quod fragile & infirmum sit hujus ætatis consilium, *l. 1. §. 1. ff. de minoribus*, quæ ratio quia in Judæo minori etiam locum habet, restituendus erit, sicut Christianus, si ex actu, quem celebravit, reperiatur læsus *Surdus Conf. 122. n. 13.*

§. XXII.

In actionibus, quibus non solidum consequimur, concedi solet privilegium competentiae, quod invicem inter Judæos locum habere posse dubitationem adeo non patitur. Contra Christianos tamen id concedendum non existimo, quia certis tantummodo personis ex honestate, partim ex miseratione, aut alia aliqua speciali æquitate id reperitur tributum, *vid. Meyer. in Colleg. Argentr. ff. de re jud. n. 34.* Jam odiosi beneficiis ex affectione concessis non includuntur, *arg. l. 88. §. 6. ff. de leg. 2. Rolandus a Valle vol. 4. Conf. 35. n. 13.* Judæi autem sunt odiosi & viles homines *l. fin. C. de Jud. dictum* ergo beneficium ipsis concedi non debet, & speciatim concluditur de cessione bonorum, quod ea Judæo contra Christianum non competat, quia illa potissimum ex commiseratione indulgetur: Erga Judæum autem hoc in puncto se misericordem exhibere foret ansam ei præbere grassandi in bona Christianorum, quibus inhiant, dum Judæorum proprium est, Christianum fallere. Cum itaque jura dolosis non patrocinentur, *l. 1. ff. de de dolo mali*, nec malitus hominum indulgen-
dum

dum l. 83. ff. de R. V. Sed potius indignus legis beneficio habendus sit, qui in legem committit, l. 37. inf. ff. de min. dicendum utique videtur, Judæos beneficio cessionis frui non debere, sed fraudatores eos carceribus mancipari utilissimum & necessarium esse.

§. XXIII.

Quæritur, num Judæus actionem adversus Christianum alii Christiano, vel contra Christianum Judæo actionem cedere possit? Resp. si ejusmodi cessiones in judicio celebrentur, neque suspicio sit de usuraria pravitare, dubium non esse, quin invicem valide cedere possint, cum cessiones ad contractus & negotiationes pertineant. Non obstat *Recess. Imperii de anno 1551. §. diesen zu begegnen, verb. Es soll kein Jude, als Schuldgläubiger einen andern Christen seine Actions-Forderung in einige Wege cediren, oder einigs Contracts-Weise zustellen, bey Verlust derselben Forderung.* De Contractibus enim solum usurariis, & extrajudicialiter initis, ibidem agi ex verbis præcedentibus & seqq. dicti *Recessus* liquet, *vid. Carpz. p. 2. Const. 30. Def. 45.*

§. XXIV.

Quicumque cum filiofamilias contrahit, non solum ipsum, sed Patrem etiam obligatum habet, exceptio est in Scto Macedoniano, quod Judæo denegandum non esse, exinde colligitur, quod illud in odium feneratorum sit introductum, & ad effectum Patria potestatis, quam Judæi in filios habent, pertineat, ne filiusfamilias contrahat mutuam. Facit huc quoque ratio, ne & Judæi filiofamilias ære alieno obruti in Parentum necem machinentur, & ante diem Patrios in annos inquirant.

I

§. XXV.

§. XXV.

Cum vero quis non ipse, sed per procuratorem agit, quaritur, num Judæus possit esse Procurator Christiani? Et quod ad negotia extrajudicialia esse possit, vel propterea dubitari non potest, quod licitum sit cum Judæis contrahere & distrahere, *l. 9. C. de Jud.* Quod vero etiam in judicio non tantum pro se, sed pro Christiano etiam intervenire, ejusque nomine procurare possit, docet *Alexand. vol. 6. Conf. 99. n. 17.* Quod Procuratoris officium sit onus *arg. l. 34. C. de Decurionib.* In Camera tamen Procuratorem Judæum, nomine Christiani constitui non posse, testatur *Mynsing. cent. 2. obs. 13.*

§. XXVI.

In Judicio quandoque admittitur cautio Juratoria, ad quam non admittendus Judæus est, quia offerens eam debet esse persona vitæ integritate conspicua & probatæ existimationis. *Gail. lib. 1. observ. 148. n. 6.*

CAPUT VI.

De Juribus circa Judæorum Judicia.

Judæi in ingressu litis juramentum Calumniæ præstant §. 1. Testes in judicio esse possunt, si inter se litigant, secus in causis Christianorum §. 2. Excipiuntur tamen casus, quibus recipiuntur §. 3. Non possunt esse judices neque inter Christianos §. 4. Neque inter se §. 5. Arbitri tamen esse non prohibentur §. 6. Neophyri a publicis officiis non sunt arceudi §. 7. Forum Judæorum est secularis potestas §. 8.

§. I.

In judiciis Judæi, si litem movere intendunt, juramentum Calumniæ & malitiæ juxta illorum ritum & formam præstare tenentur. *Sesfer. lib. 3. cap. 3. n. 59. Antonius del Re de Furam. Calumniæ cap. 15. n. 171. & seqq.*

§. II.

§. II.

Deinde id, in quo fundant intentionem suam, probare tenentur, quod fit vel Instrumentis, vel Testibus. Ubi circa eos quæritur, num Testes in iudicio esse possint? Quod decidit *l. 21. C. de Hæretic.* distinguendo, num inter se, an vero inter Christianos agitur controversia. Priori casu ipsis utique alios suæ sectæ testes producere conceditur, nil enim Judæus Judæo, nil Catilina Cethego objicit, *gl. ad l. 79. ff. solut. matrim. & arg. l. 11. C. de inoff. testam.* Posteriori autem casu in causis Christianorum repelluntur a ferendo testimonio, qui enim divina testimonia non sequuntur, pondus humani testimonii perdidierant, *c. ipsa Pietas 23. q. 4.* Deinde, quia usurarii & viles personæ sunt, quæ a testimonio dicendo arcentur, *l. 3. §. 5. ff. de Testibus.* Accedit odium, quo Christianos prosequuntur, cujus ratione contra Christianum testificari, ipsis non permittitur, *vid. Zilertus in tract. de Testibus ex Croto, part. 4. n. 136.* Quod DD. quidam amplius deducunt ad Judæum nuper ad fidem conversum, ex simili de inimico reconciliato, qui testis esse prohibetur *c. accusator 3. q. 5.* Videtur tamen odium in Judæo esse purgatum baptismate sponte ab illo suscepto, ideo cessante causa odii, cessat odium, & propterea eum a testimonio non rejiciendum esse puto, quod Judæus Christianus factus non sit contemnendus, sed commendandus per *Alberic. de Rosate in Dictionario, in verbo Judæus tertio.* Aliud dicendum de eo Judæo converso, qui uxorem vel filios in Judaica superstitione habet, quos ad Christianam religionem traducere negligit, arguitur enim tum amor & affectus erga Judæismum, eumque adhuc approbare præsumitur.

§. III.

Plures tamen casus excipiuntur, quibus Judæorum testimonia in iudicio recipiuntur, & I. quidem in genere Judæos admitti testes non dubitatur, quando per alios testes idoneos actus quidam probari non potest, vel ex natura negotii plures testes intervenire non potuerunt, tunc enim in subsidium admittitur probatio per testes alias minus habiles & criminosos. *Abbas in cap. fin. X. de Testib. cogend.* II. quando Christianus consentit in Judæum, ut contra se in testem producat, cum enim prohibitio illa emanaverit favore Christiani, *Zilettus in tract. de Testi. ex Job. Crotto p. 4. n. 139. Felinus ad c. 19. X. de Judæis*, favori huic pro se introducto Christianus renunciare potest, per l. pen. C. de patris. Hic quæritur, si Christianus contra se patitur produci testem Judæum, nihil protestando vel excipiendo, an intelligatur consentire in eum? *Baldus ad l. 17. C. de Testibus* distinguit, si exceptio repulsiva personæ sit introducta favore Tacentis, ita, ut per Consensum tolli possit, uti exceptio inimicitiae domesticitatis, permitentem intelligi assentiri, secus si exceptio non sit introducta favore tacentis, sed odio ipsius testis, uti in exceptione excommunicationis & Banni, inque earum numerum *Menoeb. lib. 2. de arbitr. cas. 239. n. 5.* refert in habilitatem Judæorum, quam partium consensu tolli non posse ait: Verum, quia Testimonii ferendi prohibitio potius in favorem Christiani facta est, cui Christianus renunciate potest, uti jam diximus, videtur is utique in personam Judæi tacite consentire, *vid. Mascard. de prob. vol. 1. Concl. 944. n. 8.* III. si Judæorum Testimonia fuerint adminiculata & coadjuventur ab aliis integris

regris testibus Christianis, *Barbos. ad cap. 21. X. de Test.* licet enim Judæus pro se non sit habilis ad testificandum nec ei credatur, depositio tamen ejus Judici semper quale facit indicium, *arg. l. 20. ff. de quæstion.* quod si deinde ex aliis adminiculis confirmetur, atque ex aliorum omni exceptione majorum testium testimonio corroboretur ita, ut testificans Judæus non falsa dicturus præsumi possit, certe tunc inhabilitatem suæ personæ suppleri, tenendum est. Ita, si Judæus in causa matrimonii inter Christianos vertente ab aliis integris testibus in contestem vocetur, recte testificari potest, prout Venetiis ita consuluit *Gigas in Tract. de Crim. læsæ Majest. lib. 2. Rubr. quomodo, & per quos testes crimen læsæ Majestatis probetur cap. 10. n. 3. IV.* In causis gravioribus, ut est Crimen Hæresis, læsæ Majestatis, & hujusmodi *cap. 13. & 5. X. de Hæret. in 6to.* qui textus, licet loquantur tantum de crimine hæresis, idem tamen est dicendum de crimine læsæ Majestatis cum hæc crimina inter se æquiparentur, *cap. 10. X. de Hæret. & gloss. in l. 4. §. 4. C. de Hæret. vid. Mascard. vol. 1. Concl. 264. n. 13. & Gigas de crim. læsæ Majest. lib. 2. Rubr. quomodo per quos crimen læsæ Majestatis probetur. q. 10. n. 4. V.* Contra Christianos infames, usurarios, aliosque ejus farinae, Judæi producti videntur admittendi, *per gloss. in l. 3. §. in f. ff. de Testibus ubi* tamen alias circumstantias concurrere debere volunt DD. *vid. Octav. Cacheranus Decis. 72. §. 6. VI.* plurimis ex causis admitti quoque cum tortura deberedocet *Mascard. vol. 3. Concl. 1356. n. 57.* Tandem eos recipi posse pro Christiano contra Judæum seu alium hæreticum evincit textus *in c. s. hæreticus 2. q. 7.* quia hætenus cessat præsumtio, ne propter odium dicat falsum. Quod vero huc referant casum, quando Judæus testificari debet pro Christiano contra alium Christianum,

quod sicut par affectio amoveat suspensionem *l. 67. §. 5. ff. de Ritu Nupr.* Ita par causa odii tollat suspensionem, ut contrariorum eadem sit ratio, tolerandum non est, quia expresse contrariantur *l. 21. C. de hæret. Et c. si hæreticus 2. q. 7.* ubi aperte interdicitur Judæis testimonium ferre, si utraque pars sit orthodoxa, quæ litigat. Hinc, si quibusdam in locis consuetudo in contrarium sit recepta, referenda ea est cum *Dieterico de statu Judæorum cap. 7.* ad abusus & corruptelas, quæ cum aliis circa personas Judæorum emendatione indigent.

§. IV.

Judicis officium autem Judæi plane subire non possunt, *l. f. C. de Jud.* ubi ratio datur, ne acquisiti sibi officii autoritate muniti adversus Christianos veluti insultantes fidei nostræ judicandi vel pronunciandi habeant potestatem. Nimis quoque juxta *cap. cum sit 16. X. de Judæis*, absurdum foret, ut blasphemus Christi in Christianos vim potestatis exerceat, hinc & is, qui eis officium commiserit per provinciale concilium, præmissa distinctione, qua convenit jure Canonico, compesci debet, *d. c. vid. Dist. 54. c. 14.* Quod ulterius ampliatur, ut nec Judæus tanquam delegatus ab alio iudice possit apud Christianos officium aliquod publicum exercere *Barbos. ad l. f. C. de Judæis.*

§. V.

Sed quæritur, num inter ipsos Judices constitui possint, ita, ut lites eorum a suis iudicibus dirimantur? Ita vult *Falinus ad cap. cum sit X. de Judæis*, aliique, moti *per text. l. 15. C. de Judæis.* Verum rectius negatur, cum ipsis per Vespasianum & Titum sceptrum, Rex, Politia, Magistratus, lex & omnia adempta sint, adeo, ut cum Judæorum populus ante Regno clarissimus, atque ob *εὐεθυσαν* politicam præ aliis Gentibus rite institutam

tutam sapientissimus esset, nunc prorsus desierit esse populus, & dissipatus in omni terrarum regione vivere cogatur. *Dieteric. de statu Judæorum cap. 1. & pr. 2.* Licet vero Leges inter ipsos dignitates concedere videantur, v. g. Senioratum re vera tamen non conferunt, non secus, ac si in Collegio quodam opificum constituantur Seniores, qui propterea nulla aliqua dignitate publica frui dicuntur, sed Collegio magis conservando præsent, respectu autem Reipublicæ & eorum, quæ spectant Judicia & Jurisdictionem, non æstimantur pluris, quam alii ex Collegio. Ita, cum *in l. 17. C. de Jud. primates Judæorum* jubentur aurum coronarium colligere, nulla inde dignitas seu potestas elici potest. Pari modo cum *in l. 15. C. eod.* dicitur: Si qua inter Christianos & Judæos sit contentio, non a Senioribus Judæorum, sed ab ordinariis judicibus dirimatur, non inde, si inter Judæos solos sit controversia, Jurisdictio iis vindicari potest, si quidem Imperatores ad casum ipsis propositum rescripserunt, eumque ad dispositionem communem restrinxerunt, sine dubio relinquentes alios casus dispositioni eidem juxta *l. 8. C. de Jud.* quæ vult ut in causis, quæ tam ad superstitionem eorum, quam ad forum & LL. & jura pertinent, adeant solenni more judicia, omnesque Romanis LL. conferant actiones. Inde sequitur, quod inter se judicia constituere non possint, sed coram Judice Christiano litigare teneantur, prout ubi vis salubriter provisum est, atque ille Judæus, nomine Jodocus von Roschaim, der sich einen Negierer gemeiner Jüdischheit geschrieben, in V. marcas auri condemnatus est. *Webner. in obs. Pract. Lit. J. von Jüden.*

§. VI.

Illud tamen sciendum, Judæos ex communi pactione inter se invicem de negotio aliquo Civili Judicium

cium ad similitudinem arbitrorum fortiri posse *l. 8. vers. si quis C. de Jud.* quod idem innuit *l. 10. C. Theod. eod.* Quemadmodum & Laici in negotio Civili in Episcopum quasi arbitrum & cognitorem compromittere possunt *l. 7. C. de Episc. Audi.*

§. VII.

Utrum autem Neophyti ad publica officia promoveri debeant, disputatur: In Regno Portugalliae eos ad nulla admitti, & in habiles ad Canonicatus & Dignitates in cathedralibus intra septimam generationem esse, testatur Barbosa *ad cap. 18. X. de Jud.* In regno vero Castellae non prohiberi eos ad officia publica promoveri, indicat *Barbos. ibid. n. 6.* & recte eos admitti posse, evincit *cap. Eam re 7. X. de Rescript.*, ubi Pontifex Episcopo rescribit, ut Neophytum, quod Judaeus extiterit ad conferendam praebendam, & in Canonicum recipiendum, dedignari non debeat. Cum igitur talis non repellatur ab ordinibus & beneficiis Ecclesiasticis, multo minus debet arceri a secularibus, *Felin. in cap. cum sit X. de Jud.* Accedit, quod, qui Christianam fidem amplexi sunt, vilipendio haberi non debeant, sed potius honorandi sint, ut tradit *Abbas ad cap. Eam re 7. X. de Rescript.*: Hinc si quidam eorum idonei sint, sine distinctione, sicut Christianos ad Dignitates & officia promoveri eos posse vult *Paul. Parisii Vol. 4. Conf. 2. n. 211. seqq.*

§. VIII.

Judaeis ita demta Jurisdictione, oritur quaestio: Quinam Magistratus de eorum personis & causis cognoscere debeat? Distinguere solent ut plurimum inter causas seculares & spirituales. Quoad illas tribuitur Jurisdictio in Judaeos seculari potestati, quoad has Papa eos pro stabilienda sua Hierarchia in suum forum trahit, propterea, quod Deus unum pastorem, atque unum ovile

ovile constituerit, atque inde Judæi, cæterique infideles velint nolint sint de illo ovili *Marra de Jurisdictione lib. 4. cent. 2. cas. 67.* Verum licet Pontifici Pastorum concedamus, nullam tamen Jurisdictionem in oves nondum in ovile redactas sibi vindicare potest, siquidem Judæi ut Judæi, non subsunt Episcopo sed Domino temporali & de ejus, non de Ecclesiastica sunt Jurisdictione. *Surdus Conf. 497. n. 10. & seq. Alex vol. 6. Conf. 6. n. 5.* Deinde cum Judæi sint de alio grege, quam quidem Christiani, quid ad nos, de his, qui foris sunt judicare? *cap. gaudemus 8. X. de Divorr.* Atque idcirco Ecclesia de iis, quæ extra eam sunt, sollicita non est *Marant. in spec. p. 4. dist. 11. n. 67.* Foret quoque cognitio Judicis Ecclesiastici frustratoria, cum ille qua talis non aliam pœnam quam spiritualem & Canonicam imponere possit, quæ in Judæum non cadit, nec ulla excommunicatio, quæ tamen gravissima Canonum pœna, in eo locum habet, dum jamdum est extra Ecclesiam. Non obstat *c. 14. X. de Jud.* agitur enim de eo casu, ubi Archi-Episcopus infimul habet temporalem jurisdictionem, cujus vigore de causâ cognoscere potest. Forum itaque suum Judæi absolute coram seculari potestate sortiuntur, & delinquentes ab illa sunt coercendi, etiam in delictis, quæ alias ad forum Ecclesiasticum pertinent. Ita licet crimen Blasphemix ad illud Pontifices trahant, in Judæo tamen alia res est, qui blasphemans ad seculare forum pertinet, ibique puniri debet. *cap. in nonnullos 15. X. de Jud. Alexander Conf. 99. n. 15. in Gro & Conf. 33. ibid. Suarez in Thesaur. comm. opin. lib. 7. §. 209. Berlich. p. 4. Concl. 2. n. 22. seqq. sic Guido Papa qu. 63. de Jud. statuit, quod a seculari Judice puniendus veniat, qui ante imaginem Beatiss. Mariæ in contemptum ejus turpem sonum fecerit. Ita Oldradus Conf. 38. vult Judæus, qui agnum crucifigunt, in crucem conspuunt, aut illam in opprobrium fidei nostræ calcant, puniri a solo seculari debere, *Surdus Conf. 98. n. 7. & seqq.**

K

CAPVT

CAPUT VII.

De Juribus circa Judæorum delicta Publica.

Judæi non sunt Hæretici §. 1. Eorum blasphemia pro arbitrio Judicis puniendæ sunt §. 2. Diebus Dominicæ Passionis in publicum prodire non debent atque die Parasceves ostia & fenestras clausas habere tenentur §. 3. Judæus non est admittendus ad accusandum Christianum de crimine læsæ Majestatis §. 4. Denunciare tamen potest §. 5. Penitentia adulterorum apud Judæos §. 6. Judæi adulteri pœna gladii sunt afficiendi §. 7. Judæus solutus cum soluta Christiana rem habens extraordinaria pœna pro arbitrio judicis punitur §. 8. Occidens Judæum tenetur legis Cornelie pœna §. 9. Crimen Assesinii non committit, qui præmio convento Judæum interfici mandat §. 10. Moderamine inculpata tutela Judæus se defendere potest, licet Christianum interfecerit §. 11. Crimen falsi committit Judæus, si dolo se profiteatur Christianum §. 12. Epilog. §. 13.

§. I.

Læsæ Majestatis crimen duplex est, unum, quo Majestas Humana, alterum, quo Divina læditur, quod variis modis contingit, in primis hæresi & Blasphemia: Ubi de hæresi notandum: Judæos inter Hæreticos recenseri non posse, cum Hæreticus *juxta Carpzov. in Prax. Crim. p. 1. q. 44.* sit persona intra Ecclesiæ Gremium, quæ articulum aliquem fidei pertinaciter & malitiose non sine Ecclesiæ offendiculo oppugnat. Cum ergo nomen hæretici cives & indigenas Ecclesiæ corrumpentes doctrinam ejus aut deserentes denotet, Judæi, qui non sunt fidei nostræ, neque unquam in Ecclesia nostra fuerunt, nec discesserunt, propriè hæretici dici nequeunt. *Wesenberg. in Paratit. C. de hæret. n. 4.* Hinc etiam diversis in titulis de hæreticis separatim & de Judæis & Paganis in Codice agi videmus, sæpiusque in LL. ab invicem separari & diversa iisdem jura tribui reperimus.

§. II.

§. II.

Circa Blasphemiam observandum, quod DD. differant, quomodo & qua pœna blasphemans Judæus sit afficiendus. Alii opinantur eum pœna capitis puniendum esse *l. 3. C. de Jud.* Alii pœna pecuniaria cum banno. *vid. Anron. Tressaur. Decis 341. n. 6.* ubi recenset, anno 1565. Judæum in 50. aureos a se condemnatum & perpetuo e patria bannitum fuisse, quod fidem nostram esse abusum & Salvatorem non crucifixum esse dixisset. *Carpz. in Pr. Cr. p. 1. q. 45. n. 51.* ordinaria blasphemix pœna eos affici debere consultit. Verum hoc potius relinquendum esse in arbitrio Judicis, habita qualitatis blasphemix ratione, nec non temporis & loci, statuo *cum Alex. Conf. 233. in 6to.* Si tamen in loco quodam per Constitutiones Principum specialis pœna contra blasphemantes Judæos imposita sit, ab eadem recedendum non est. *Tressaur. Decis 241. n. 6.*

§. III.

Ut autem occasio blasphemandi Judæis adimatur, J. Cœnónico provisum est, ne diebus Dominicæ passionis in publicum prodeant, *cap. in nonnullis X. de Jud.* & die Parasceves ostia & fenestras clausas habeant, ne Christianos in contumeliam Christi derideant. *c. 4. N. ad Jud.*

§. IV.

Circa læsionem Majestatis Humanæ queritur, num Judæus sit admittendus ad accusandum Christianum de crimine læsæ Majestatis? Ita videtur, quod in isto crimine omnes ad accusandum admittantur, qui alias accusare prohibentur. Ita, licet infames & mulieres regulariter ab accusando repellantur, in hoc tamen crimine ad accusandum admittuntur *per l. 7. & 8. ff. ad L. Jul. Maj.* quod etiam in damnato de crimine publico procedere testatur. *Hier. Gigas de crim. læs. Maj. l. 2. q. 4.* Verum rectius negatur, Judæum admitti posse, siquidem prædicta jura locum habent,

nisi capitalis inimicitia interveniat cum eo, quem accusat, nam tum quoque in crim. læsæ Majest. ab accusando repelli posse, arbitrantur DD. per text. *cap. 32. X. de Simonia*, ubi inimicitia capitales removentur a testimonio in crimine Simonia, quod cum læsæ Majestatis crimine, quod accusationem attinet, æquale judicatur. *cap. licet beli. 31. X. de Simonia*: ratio prohibitionis est in *c. Accusationibus 3. q. 5.* Ne iratus inimicus nocere cupiat, & læsus se ulcisci velit. *vid. Gigas de crim. læs. Majest. l. 2. q. 6. p. 204.* Jam vero Judæus Christianorum insensibilissimus est hostis, *glossa in cap. 2. X. de jud. Schrader. in leg. admonendi n. 77. ff. de jurejur.* Ergo tanquam talis ad accusandum in tali crimine admittendus non est, secus est, quoad testimonium dicendum, ad quod Judæum in hoc crimine admitti supra diximus, quia non per accusatores, sed testes crimina comprobantur, *cap. 31. X. de Simonia.*

§. V.

Sed quid, num Judæus crimen illud saltem poterit denunciare? Hujus dubii decisio dependet ab illa quæstione: Utrum prohibitus accusare, possit denunciare? Ita vult *Baldus & Glossa in l. 1. C. si Tutor non gesserit*, ubi in locum deficientis accusationis implorare licet officium Judicis, ad quod facit *glossa ad l. 16. ff. de in jus voc. vid. Gigas de Crim. læs. Maj. l. 2. quæst. 6. n. 7.*

§. VI.

Circa Adulterium de Judæis observandum, illos adulteris, cum potestatem judicii non habeant, pœnitentiam impendere, ut tempore hyemis in frigida aqua per aliquot dies, æstate vero in fornicarum acervo nudi sedere teneantur, si vero hæc pœna pro adulterii ratione minor judicetur, æstate eos nudos per apium turbas transire, & aculeis illarum tandiu corpus objicere oportet, donec totum contumuerit, quæ pœnitentia pro delicti gravitate sæpius iteratur. *vide Buxtorff. in Synag. Jud. cap. 47.*

§. VII.

§. VII. Cæterum cum Lex Julia de adulteriis temeratores alienum nuptiarum gladio puniat, dubium non est, quin & Judæi pœna gladii sint afficiendi, imprimis si Judæus cum Christiana, vel Christianus cum Judæa adulterium committat, quia & tunc ab eos Christiana religio violatur. *Menocho de arbitr. Jud. lib. 2. cas. 290. n. 7.* & cum ita dupliciter peccent, majori pœna tales puniendos censuit Senatus Belgicus, *vid. Paul Christianæus vol. 2. Decis. 43. n. 11.*

§. VIII. Quando vero Judæus solutus cum Christiana soluta & vice versa extra matrimonium rem habent, videtur quidem ob sectæ diversitatem, atque ita ob religionis violationem dicendum, illos mortis pœna esse puniendos, juxta illud *Num. 25.* ubi Pinehas, Eleazaris filius Judæum cum Midianita coeuntem gladio transfixit, quod ei ad justitiam est reputatum; ita Parisiis judicatum fuit contra quendam, nomine Joh. Mardum, qui combustus est, quod ex Judæa plures genuisset liberos, *Boërius Decis. Si 6. n. 5.* ubi testatur, se vidisse Avignioni Judæo virilia esse excisa, quod Christianam imprægnasset. Verum si alius actus facinus non aggravat, non mortem, sed extraordinariam pœnam arbitrio judicis esse infligendam, dum in casu hoc nulla a jure statuta est pœna consuluit, *Alex. Conf. 13. n. 15. fol. 7.* eumque ut plurimum hac in re sequuntur Jcti, & personas, num sint honestioris conditionis, distinguere, aliasque circumstantias attendere solent. Ita Judæus agnoscens meretricem Christianam pecuniaria tantum pœna arbitrio judicis plesti solet, *Surdus Conf. 497. n. 7. Menoch. de arbitr. jud. l. 2. cas. 290. n. 15.* Supra adductum Pinehæ factum, quod rerum status tum efflagitabat, in exemplum a nobis trahendum non est. Ita etiam Samuel Regem Agag in frustra concidit, quod tamen nulli hodie permitteretur. *Rolandus a Valle. Vol. 2. Conf. 35.*

§. IX. De Homicidio tenendum, minime licitum esse, occidere Judæum, quare receptum est, ut occidens æque teneatur ordinaria Legis Corn: pœna, ac si Christianum interficeret.

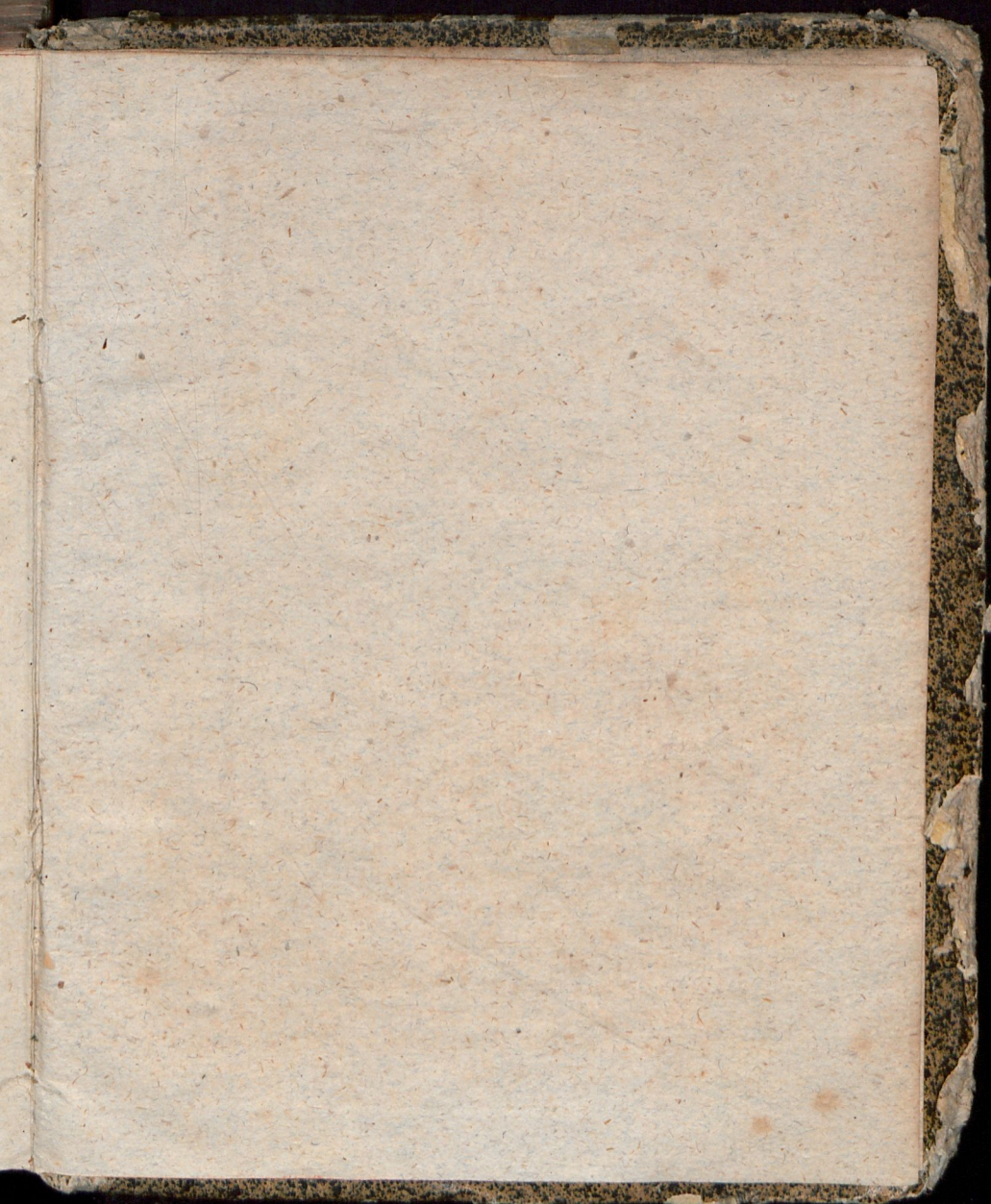
terficeret. Imo non desunt, qui gravius delinquere dicant Occisorem Judæi, quam interfectorem Christiani, eo quod hic corpus solum, ille vero & corpus & animam perimat. *Speidellius sub verbo Juden.*

§. X. Quæritur hic, num in Crimen Assassinii cadat is, qui præmio convento mandat interfici Judæum? Ita putant multi, quando occiditur Judæus, qui in territorio Christianorum toleratur. Verum juxta communem DD. opinionem rectius negatur, quod Assassinium proprie in Christianum committi dicatur. *Rol. a Valle. Vol. 4. Conf. 14. Tusch. Pract. Concl. lit. A. Concl. 531. Alexander vol. 7. Conf. 166.* ubi refert, quod plures fuerint liberati propter qualitatem non probatam, Christianum fuisse interfectum. Atque hanc communem opinionem adeo receptam testatur, *Vivius in Thef. commun. opin. in verb. Assassin.* ut pauci admodum refragentur. Facit huc textus *ex cap. 1. X. in 6to.* In dubio tamen super ista qualitate, an occisus Christianus, nec ne, præsumi Christianum fuisse, cui contradicit *Mascardus de Probat. vol. 1. Concl. 138. n. 17.* quoad eos, qui circumcisi reperiuntur, ut sunt Hebræi alique infideles, quia ex his satis præsumitur, illos non fuisse Christianos.

§. XI. De moderamine inculpatae Tutelæ adhuc quæri solet, num Judæus, si Christianum interfecerit, illudque servaverit, eo se defendere possit? Resp. quod sic. Quia jura id, quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, jure factum pronunciant, *l. 3. ff. de F. & F. & vim vi repellere omnes leges, omniaque jura permittunt. l. 35. §. 4. ff. ad L. Aquil.*

§. XII. Circa Crimen falsi notandum, Judæum, si dolo se profiteatur Christianum, ita, ut damno quendam afficiat, in illud incidere, & pro admitti qualitate propterea gravissime puniri debere. *arg. l. 27. §. 2. ff. ad L. Corn. de falsis.*

§. XIII. Atque hæc ductu Justiniani levi brachio strictim terigisse sufficiant. Quod si quid minus congruum fuerit positum, æquos sperabimus Censores & tum horum æquitatem, quam omnes meliora docturos venerabimur. Interim,

64475

AB 64 475

ULB Halle 3
002 813 890

TAFEL

R
VO 17

DISSERTATIO INAUGVRALIS 34
DE
JVRIBVS JV-
DÆORVM,

Som Süden-Recht

QVAM
PRAESIDE
CASPARE ZIEGLERO,
ICTO ET ANTECESSORE IN HAC LEVCOREA
CELELERRIMO, POTENTISSIMI ELECTORIS SAXONIAE CON-
SILIARIO SPLENDIDISSIMO, ET FACVLTATIS JVRIDICAE
ORDINARIO ET SENIORE, ETC.

PRO LICENTIA
DOCTORALIA PRIVILEGIA RITE CAPESSENDI
PVBlicAE AC SOLENNI DISQVISITIONI EXPONIT
CHRISTIAN CASPAR Maschow,
ASCANIVS SAXO

AD DIE IV. APRIL. MDC LXXXIV.
IN AVDITORIO MAIORI
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

VITEMBERGAE,
RECVSA LITTERIS HAKIANIS.
ANNO 1742.

(10)